CAPITOLUL 1

Simplitatea şi curăţia

Simplitatea, primul vlăstar al smereniei

Primul vlăstar al smereniei este simplitatea. Iar când în om există simplitate, există şi dragoste, jertfă, bunătate, mărinimie, evlavie. Omul simplu are curăţie sufletească şi o încredere neiscoditoare în Dumnezeu. Simplitatea a fost starea lui Adam dinainte de cădere, când le vedea pe toate curate, deoarece era îmbrăcat în Harul lui Dumnezeu.

– Gheronda, atunci când se spune: „Harul se află în simplitate", se referă la Harul dumnezeiesc?

– Fireşte. Omul simplu şi fără de vicleşug, deoarece are smerenie, primeşte Harul de la Dumnezeu, Care este simplu şi din fire bun.

– Gheronda, se poate să umble cineva cu simplitate şi să aibă mândrie?

– Asta nu se poate. Nu există mândrie în omul care are simplitate adevărată.

– E posibil ca să imite cineva unele manifestări ale omului simplu, fără ca să aibă simplitate adevărată?

– Da, se poate ca prefăcându-se a fi simplu, să reuşească ceea ce urmăreşte. Înlăuntrul simplităţii celui care joacă rolul omului simplu pentru a-şi atinge un scop există cea mai grosolană viclenie. Este ca şi cum un bătrân ar purta şosete de copil mic, ca să i se facă şi lui hatârurile ce i se fac unui copil mic. Pe când cel care are adevărată simplitate are şi onestitate şi discernământ.

Una este simplitatea şi alta este obrăznicia

– Gheronda, uneori consider că mă port cu simplitate, însă mi se spune că m-am purtat cu obrăznicie. Cum voi deosebi simplitatea de obrăznicie?

– Una este simplitatea şi alta este obrăznicia. Obrăznicia îl satisface pe om lumeşte. Adică te porţi obraznic şi-ţi satisfaci egoismul. Îţi spui: „L-am pus la punct pe celălalt". Acest lucru îţi aduce o satisfacţie lumească, care-n realitate nu-l mulţumeşte pe om. Pe când simplitatea odihneşte duhovniceşte şi lasă în inimă o uşurare.

– Gheronda, mi se spune că mă port cu superficialitate, însă eu cred că mă port cu simplitate.

– Ascultă: când spunem „simplitate", nu înţelegem să se poarte cineva cu neghiobie. Tu încurci lucrurile. Vorbeşti fără să gândeşti şi crezi că te porţi cu simplitate. Ai puţină simplitate din fire, dar îţi lipseşte înţelepciunea. Şi, deşi nu eşti copil la minte, te comporţi ca un copil. Din fericire, maicile te cunosc şi nu te interpretează greşit.

– Se poate ca un om să fie cu adevărat simplu şi totuşi comportamentul lui să-i deranjeze pe ceilalţi?

– Dacă cineva spune sau face ceva cu simplitate adevărată, chiar dacă ar putea fi interpretat greşit, celălalt nu-l interpretează greşit, fiindcă cel simplu are Harul lui Dumnezeu şi nu pricinuieşte sminteală. Pe când cel care nu are simplitate şi îţi vorbeşte cu o politeţe lumească te scoate din sărite.

„Faceţi-vă ca pruncii"[1]

– Gheronda, care este simplitatea firească?

– Simplitatea firească este cea pe care o are un copil mic. Pe copil, când face o neorânduială, îl certi şi el plânge. Dacă îi dai apoi o maşinuţă, uită totul. Nu cercetează să vadă de ce mai înainte l-ai certat, iar apoi i-ai dat maşinuţa, deoarece copilul lucrează cu inima, pe când cel mare lucrează cu raţiunea.

– Există şi oameni mari care au în firea lor o oarecare simplitate. Este aceasta virtute?

– Da, dar simplitatea firească, ca de altfel toate virtuţile fireşti, are nevoie de curăţire. Omul care este simplu din fire are nerăutate, bunătate etc., dar are şi vicleşugurile copilăreşti. Poate, de pildă, să nu gândească ceva rău despre aproapele său, dar dacă trebuie să aleagă între două lucruri, îl va lua pe cel mai bun pentru sine şi-l va lăsa pe cel mai rău pentru celălalt. Este ca o bucată de aur care conţine într-un procent

[1] Vezi *Matei* 18, 3.

mai mic şi alte aliaje şi de aceea trebuie să fie trecut prin topitoare, pentru a rămâne aur curat. Adică trebuie ca inima să se curăţească de orice vicleşug, de orice interes personal şi de multe alte patimi, pentru a ajunge la starea desăvârşitei simplităţi.

În dragostea cea adevărată a lui Hristos, în acea stare a simplităţii şi a curăţiei, se dezvoltă nevinovăţia copilăriei, pe care Hristos o cere de la noi când zice: *„faceţi-vă ca pruncii"*. În vremea noastră însă, cu cât se răspândeşte politeţea lumească, cu atâta se pierde simplitatea, bucuria adevărată şi zâmbetul firesc.

Îmi amintesc de un bătrânel de la Schitul Ivironului, Părintele Pahomie. Oricât de mare ar fi fost supărarea pe care o aveai, numai ce-l vedeai, şi întristarea pleca de la sine. Iar dacă te duceai cu scopul de a-i spune multe, le uitai pe toate, îţi treceau toate. Avea nişte obraji roşii şi râdea ca un copilaş. Era un bătrân cu o faţă de copil mic. Chiar de s-ar fi prăpădit lumea, el râdea. O adevărată bucurie! Nu ştia nici carte, nici muzică psaltică, în afară de „Hristos a înviat!", pe care îl cânta la Paşti. Când venea la biserica Schitului în sărbători, niciodată nu se aşeza în strană, ci întotdeauna stătea în picioare, chiar şi la privegherile de toată noaptea, şi rostea Rugăciunea lui Iisus. Avea duh de nevoinţă şi multă mărinimie. Dacă îl întrebai: „Părinte Pahomie, la ce moment se află Slujba?", el îţi răspundea: „Psalmi, Părinţii cântă Psalmi". El le spunea la toate Psalmi.

Acest bătrânel era foarte simplu şi plin de Har. Se slobozise de patimi şi de aceea era ca un copil fără de răutate. Dacă omul nu-şi leapădă de mic egoismul copilăresc, mândria copilărească, încăpăţânarea copilărească şi rămâne într-o stare de prunc, ajunge ca la bătrâneţe să aibă pretenţiile unui copil mic. De aceea Apostolul Pavel spune: *„Nu fiţi prunci cu mintea, ci fiţi prunci cu răutatea"*[2].

Omul simplu are numai gânduri bune

Omul simplu este fără de răutate şi fără de vicleşnie. El transformă în bine şi răul şi urâtul. Are întotdeauna gânduri bune pentru ceilalţi. Nu este prost, dar consideră că aşa cum gândeşte el, tot astfel gândesc şi ceilalţi.

– Gheronda, daţi-ne un exemplu!

– Nu v-am povestit despre acel Părinte Haralambie care a trăit mai demult la Mănăstirea Cutlumuş[3]? Fusese bibliotecar, dar în cele din urmă l-au scos din această slujire, fiindcă niciodată nu încuia uşa la bibliotecă. „De ce aveţi nevoie de chei la uşi? spunea el. Lăsaţi oamenii să citească cărţile!". Avea o asemenea simplitate şi curăţie, încât nu-i trecea prin minte că există şi oameni care fură cărţi.

Omul simplu, fiindcă are întotdeauna gânduri bune despre ceilalţi, îi vede pe toţi buni. Îmi amintesc şi de un alt bătrânel, de părintele Teoctist de la Mănăstirea Dionisiu. Câtă simplitate avea! Într-o seară rămăsese împreună cu un monah la Karyes, la conacul mănăstirii. Noaptea târziu cineva a bătut la uşă şi bătrânul Teoctist a alergat să deschidă. „Lasă-l,

[2] *I Corinteni* 14, 20.

[3] Vezi Cuviosul Paisie Aghioritul, *Părinţi aghioriţi*, p. 10-11.

îi spune monahul, nu-i deschide la ora asta, ca să ne putem liniști!". „Și de unde știi cine este? Poate să fie chiar Hristos! Să-i deschidem!". Și s-a dus de a deschis ușa. Vedeți, omul simplu pune gândul cel bun înainte și întotdeauna ceea ce este bun așteaptă.

Simplitatea odihnește

– Gheronda, cred că simplitatea înseamnă să se poarte cineva așa cum simte lăuntric. Așa este?

– Depinde de locul în care trăiește. Pentru ca omul să se poarte cu simplitate, trebuie să găsească un mediu potrivit. În lume, mai ales în cea de astăzi, trebuie să fii atent cum te porți. Însă într-o mănăstire sau într-o familie nu ai justificare să nu te porți cu simplitate. Este foarte obositor atunci când nu există simplitate și încredere! În acest caz, ca să-i spui o vorbă celuilalt, ai nevoie de prolog, de epilog, de explicații... În felul acesta viața devine o corvoadă, o adevărată mucenicie. Pe când, acolo unde există simplitate, îi spui celuilalt „așează-te acum" și el se așează, „Acum nu este nevoie de tine, pleacă!" și pleacă, fără să te temi că te poate răstălmăci. Simplitatea odihnește, în timp ce lipsa simplității obosește.

– Gheronda, ce înseamnă: „Dobândește libertate în petrecerea împreună cu ceilalți, ca să te slobozești de tulburare"[4]?

– Să dobândești simplitate în relația ta cu ceilalți, ca să nu te zăpăcească gândurile și să te încurci. Când exprimi cu simplitate ceea ce simți, și tu te eliberezi și pe ceilalți îi ajuți.

Odată coboram spre Atena cu mașina unui cunoscut de-al meu pentru a rezolva o problemă, împreună cu noi aflându-se și un alt domn. Pentru că mie mi se face rău în mașină, șoferul a deschis un geam, și înăuntru începea să se răcorească. „Nu cumva vă este frig?" i-am întrebat. „Nu, nu", mi-au răspuns ei. Peste puțin însă l-am văzut pe unul dintre ei că se strânge de frig și își ia sacoul pe el. Atunci le-am spus: „să spuneți cu simplitate dacă vă este frig, ca nu cumva să se îmbolnăvească cineva dintre voi, iar eu vă voi spune când mă simt rău". Și astfel nimeni nu a simțit drumul ca pe o povară. Dacă eu mă simțeam rău și nu vorbeam, iar celuilalt îi era frig și nu spunea, poate că unul dintre noi ajungea bolnav la Atena. De aceea și voi să vă purtați cu simplitate, căci altfel veți fi mereu neliniștite ca nu cumva celălalt să se supere sau să se smintească. De fapt în felul acesta se supără omul și nu-și găsește liniștea, iar purtarea sa devine nefirească.

– Gheronda, eu înaintea altora nu pot face nici lucrul cel mai simplu. Aceasta este sfială sau mândrie?

– Uneori Dumnezeu îi dă omului o sfială exagerată care să-l frâneze și să nu pățească ceva rău. Căci, nu se știe cât de mult ar putea devia de la calea cea dreaptă dacă nu ar avea această sfială? Ceea ce trebuie să faci tu acum este să fii puțin atentă și să te încredințezi pe tine cu tărie în mâinile lui Dumnezeu. Să nu te închizi în tine și să te chinui în mod omenesc, căci înlăuntrul acestei încătușări omenești se ascunde egoismul. Nu mă vezi pe mine cum mă port de firește, fără să depun

[4] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte ascetice,* Cuvântul XXIII.

vreo strădanie, când ca un bunic, când ca un tată, când ca un frate mai mare şi când ca un copil?

– Gheronda, eu mă gândesc la felul cum va interpreta celălalt ceea ce îi voi spune şi mă tem ca nu cumva să mă răstălmăcească.

– Tu te scurtcircuitezi, deoarece nu ai simplitate. Ascultă: să dobândeşti simplitatea inimii, ca să te dezvolţi duhovniceşte. Să primeşti cu simplitate observaţiile care ţi se fac şi să te străduieşti să te îndrepţi, cerând totodată şi ajutorul lui Dumnezeu. Se poate să ţi se spună că în cutare situaţie te-ai purtat fără înţelepciune. Altă dată, într-o situaţie asemănătoare, trebuie să te gândeşti: „Atunci mi-au spus că m-am purtat fără înţelepciune. Acum trebuie să iau aminte să mă port înţelept". În felul acesta dobândeşti încet-încet experienţă, te îndrepţi, înaintezi şi sporeşti duhovniceşte. La fel şi celălalt învaţă din purtarea ta şi Dumnezeu îţi vede lucrarea, iar tu te încredinţezi lăuntric şi devii paşnică.

Simplitatea dimpreună cu nevoinţa osârduitoare şi cu încrederea în Dumnezeu aduc pace şi bucurie lăuntrică şi umplu sufletul de nădejde şi mângâiere.

Prin sfânta simplitate omul cunoaşte tainele lui Dumnezeu

– Gheronda, studiul cărţilor şi cunoaşterea îl ajută pe om să-L cunoască pe Dumnezeu?

– Ascultă la mine: atunci când cineva lucrează duhovniceşte şi ajunge la o stare duhovnicească bună, vede foarte limpede anumite lucruri prin dumnezeiasca luminare, fără să le fi cunoscut mai dinainte din cărţi. Şi, mai ales, le vede mai limpede decât alţii care au citit toate cărţile de pe lume. Prin curăţia lui lăuntrică vede limpede foarte departe şi foarte adânc, fiindcă a ieşit de pe traiectoria lumească şi se mişcă de acum pe cea duhovnicească, în spaţiul tainelor. Toţi cei care au dobândit simplitatea şi curăţia lăuntrică văd lucrurile suprafireşti ca fiind foarte simple, ca fiind fireşti, căci la Dumnezeu toate sunt simple, aşa cum şi El Însuşi este foarte simplu şi cum ne-a arătat-o şi Fiul Său pe pământ prin sfânta Lui simplitate. Şi nu foloseşte o putere mai mare pentru lucrurile mai presus de fire şi alta mai mică pentru cele fireşti, ci aceeaşi putere pentru toate.

– Adică un om poate să cunoască tainele lui Dumnezeu chiar şi fără mult studiu?

– Da, dacă are sfânta simplitate, el poate nu numai să cunoască tainele lui Dumnezeu, ci şi să le trăiască. Vă amintiţi de acel monah foarte simplu care s-a învrednicit să mănânce împreună cu Hristos? Acesta, înainte de a deveni monah, era cioban şi singurul lucru care îl preocupa era cum să se mântuiască. Odată, prin părţile unde locuia, a trecut un pustnic şi i-a spus: „Dacă vrei să te mântuieşti, să mergi pe calea cea dreaptă". El însă a luat cuvântul ăsta după literă. A apucat, aşadar, pe un drum şi a mers trei zile doar drept înainte, până ce în cele din urmă a ajuns la o mănăstire. Acolo egumenul, când i-a văzut dorul lui de mântuire, l-a făcut îndată monah şi l-a pus să slujească în biserică. Într-o zi, în timp ce făcea curăţenie în biserică, egumenul a trecut pe acolo şi l-a sfătuit să-şi facă treaba bine. Acela,

după ce a ascultat sfaturile, l-a întrebat pe egumen arătând spre Mântuitorul Răstignit: „Gheronda, cine este Cel Care stă acolo atârnat? Sunt aici de atâtea zile, dar nu L-am văzut să coboare ca să mănânce sau să bea ceva". Când a auzit acestea, egumenul s-a minunat de simplitatea lui şi îi spune: „Eu L-am pedepsit să stea acolo sus, fiindcă nu-Şi făcea bine treaba". Monahul l-a ascultat fără să spună nimic. Seara şi-a luat porția de mâncare şi s-a încuiat în biserică. S-a oprit la picioarele Celui Răstignit şi I-a spus cu durere: „Coboară, frate, ca să mâncăm împreună!". Atunci Hristos a coborât şi a mâncat împreună cu monahul cel simplu, după care i-a făgăduit că îl va lua în Casa Tatălui Său, ca să se desfăteze veşnic. Şi într-adevăr, după câteva zile acest monah simplu a adormit în pace. Vedeți, avea o desăvârşită neştiință, dar ce s-a învrednicit să trăiască, datorită multei simplități şi curăției pe care le avea!

Pentru ca Harul lui Dumnezeu să se sălăşluiască în om, trebuie să existe înlăuntrul său această lipsă de vicleşug, această curăție. Dumnezeu Se dăruieşte celor care au o simplitate curățită. Când omul înaintează în simplitate şi curăție, împreunată cu credință fierbinte şi cu evlavie, ajunge mai apoi să se învrednicească de experiențe dumnezeieşti şi să cunoască tainele lui Dumnezeu, fără să aibă cunoştințe. Căci atunci Se sălăşluieşte într-însul Sfânta Treime şi, cu dumnezeiasca luminare pe care o are, găseşte cu uşurință cheile înțelesurilor dumnezeieşti şi tâlcuieşte în Duhul lui Dumnezeu, în mod simplu şi firesc, fără durerea de cap a intelectualului.

Atunci când ne vom curăți inima cea vicleană, *„dintru care ies toate răutățile"*[5], vom deveni vase curate şi smerite ale Harului dumnezeiesc şi Se va odihni înlăuntrul nostru Sfânta Treime. Mă voi ruga şi eu pentru voi, precum şi voi să vă rugați pentru mine, ca Hristos şi Maica Domnului să curățească inimile noastre, ca să-L vedem pe Dumnezeu. *„Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu"*[6]. Amin.

[5] Vezi *Matei* 15, 18-19; *Marcu* 7, 21-23.
[6] *Matei* 5, 8.

CAPITOLUL 2

Credința și nădejdea în Dumnezeu

Astăzi tot răul vine de la necredință

Gheronda, văd că unii oameni care nu cred în Dumnezeu sunt stăpâniți de o dorință puternică de a cunoaște lumea, de a călători, de a se distra.

– Când omul nu crede în viața de apoi, caută să cunoască lumea, să se bucure în această viață ba de una, ba de alta. Și în cele din urmă ce alege? Are continuu înlăuntrul său un gol. Pe când, dacă are credință în Dumnezeu, Îl cunoaște pe Dumnezeu, este cunoscut de Dumnezeu[1], și atunci se simte împlinit sufletește.

– Gheronda, dacă oamenii s-ar gândi că această viață este trecătoare, oare nu s-ar schimba?

– Depinde. Dacă, de pildă, spunem: „acum lumea se sfârșește", unul care nu crede va deveni și mai nerușinat și se va năpusti să săvârșească răul, să păcătuiască și mai mult. Însă unul care crede se va frâna pe sine însuși.

[1] Vezi Sfântul Antonie cel Mare, *Povețe pentru viața morală a oamenilor și despre petrecerea cea bună*, pf. 164: „Cunoaște pe Dumnezeu și este cunoscut de Dumnezeu, omul care totdeauna se sârguiește să fie nedespărțit de Dumnezeu".

„De ce să-mi cheltuiesc vremea cu lucruri pierzătoare? își va spune el. Mai bine să mă îngrijesc de suflet, să trăiesc duhovnicește, să fac vreo milostenie".

Astăzi tot răul vine de la necredință. Odinioară lumea credea. Chiar și cel mai indiferent om avea puțină credință înlăuntrul său. Poate că oamenii erau simpli, poate că nu înțelegeau nimic din cele pe care le auzeau în biserică. Unii nu știau nici că Evangheliile sunt patru la număr; credeau că sunt douăsprezece. Dar ce credință și ce evlavie aveau! De ce curaj erau în stare și infirmierele! Câte din ele nu mergeau voluntare în război! Aveau credință și duh de jertfă și ajutau foarte mult. Astăzi mi-a spus cineva că un bolnav spunea „Crezul", iar infirmiera îl lovea, căci credea că îi făcea vrăji! Să nu știe nici măcar Simbolul Credinței! Unde am ajuns! Îi întrebi pe unii tineri: „Tu în ce crezi?". „Nu știu, îți răspund, încă nu am ajuns la o concluzie". „Ce credință are mama ta, tatăl tău?". „Nu știu, nu i-am întrebat". Nu l-a interesat să afle ce credință au părinții lui! Cum să fie cineva ajutat când el este atât de nepăsător?

– Gheronda, în statele care au avut sistem totalitar, situația este încă grea.

– Da, dar câți mucenici vor ieși din cei care și-au păstrat credința în sistemele totalitariste! Un rus, care s-a întors în Rusia după mai mulți ani, îmi spunea: „S-a apropiat de mine o bătrânică care mă cunoștea de demult și m-a întrebat: «Cu paltonul ăsta mergi la Sfântul Munte?». «Da, cu ăsta», i-am răspuns. Îndată ochii i s-au umplut de lacrimi, a luat paltonul și-l sărută, sărmana, ca să ia binecuvântare". Vezi, credința, cu cât este mai asuprită, cu atât se întărește. Este ca un

arc pe care, cu cât îl presezi mai mult, cu atât va sări cu mai multă putere. La un moment dat cel care îl strânge obosește, îi dă drumul și el sare în sus.

Când credința se zdruncină

– Gheronda, de ce mulți oameni, deși la început credeau, și-au pierdut credința?

– Dacă nu dai atenție chestiunilor de credință și laudei lui Dumnezeu, încet-încet uiți de ele și poți ajunge insensibil până la punctul de a nu mai crede nimic.

– Gheronda, unii spun că li se zdruncină credința atunci când văd că și oamenii buni suferă.

– Chiar dacă i-ar arde Dumnezeu pe toți cei buni, nu trebuie să gândești ceva rău despre El, ci să cugeți că Dumnezeu face din dragoste tot ceea ce face. Știe Dumnezeu cum lucrează. Ca El să îngăduie să se întâmple vreun rău, înseamnă că un lucru mai bun va ieși din asta.

– Gheronda, astăzi chiar și copiii credincioși se clatină în credință, deoarece în școli există profesori care învață ateismul.

– De ce să se clatine în credință? Sfânta Ecaterina era de nouăsprezece ani și a astupat gura a două sute de filosofi cu ajutorul cunoașterii celei după Dumnezeu și a înțelepciunii ei. Chiar și protestanții o au ca pe protectoarea științelor.

În chestiunile de credință și de apărare a patriei nu sunt îngăduite concesiile, ci trebuie să fim neclintiți și statornici.

– Gheronda, odinioară mă rugam lui Dumnezeu cu credință și primeam tot ce Îi ceream. Acum însă nu mai am această credință. Cărui fapt se datorează asta?

– Logicii lumești pe care o ai. Logica lumească zdruncină credința. *„Dacă veți avea credință și nu vă veți îndoi*[2]*, toate câte le veți cere în rugăciune cu credință, le veți primi*[3]*”*, a spus Domnul. Aceasta este temelia. În viața duhovnicească ne mișcăm în spațiul minunii. Unu plus doi nu fac întotdeauna trei; fac și cinci mii, și chiar un milion!

Este nevoie de intenție bună și mărinimie. Căci omul nu înțelege nimic dacă nu are intenție bună. Iată, atâtea amănunte au spus Proorocii despre Răstignirea Domnului – până și ce vor face cu cămașa Lui[4], ce vor face cu banii trădării, cum că vor cumpăra cu ei Țarina Olarului, ca să-i îngroape pe străini[5] –, dar evreii tot nu au înțeles. *„Dar Iuda cel fără de lege nu a vrut să înțeleagă”*[6]...

Neîncrederea și puțina credință

– Gheronda, de ce Moise pentru o greșeală foarte mică n-a intrat în Pământul Făgăduinței[7]?

– Nu a fost o greșeală mică; a fost neîncredere. Dumnezeu îi trecuse pe israeliți prin Marea Roșie[8], le izvorâse apă la Muntele Sinai[9], îi hrănise cu mană[10],

---

[2] *Matei* 21, 21.

[3] *Matei* 21, 22.

[4] Vezi *Psalmul* 21, 19.

[5] Vezi *Matei* 27, 7-9; *Ieremia* 18, 2 și 39, 9.

[6] Din Antifonul al 3-lea al Utreniei Vinerii celei Mari (Slujba Sfintelor Patimi).

[7] Vezi *Numeri* 20, 1-13; *Deuteronom* 32, 48-52.

[8] Vezi *Ieșire* 14, 1-31.

[9] Vezi *Ieșire* 15, 22-25 și 17, 1-7.

[10] Vezi *Ieșire* 16, 1-36.

atâtea lucruri minunate le arătase, iar ei au cârtit când le-a lipsit iarăşi apa. Chiar şi Moise, atunci când Dumnezeu i-a spus să lovească stânca ca să iasă apă, s-a îndoit. *„Oare poate ieşi apă din această stâncă?"* a spus el[11]. De aceea Dumnezeu i-a dat mai apoi acest canon: *„Drept pedeapsă, i-a spus, vei vedea Pământul Făgăduinţei numai de departe"*[12]. Dacă Dumnezeu nu le-ar fi scos şi altă dată apă în chip minunat, Moise ar fi avut oarecare circumstanţe atenuante, acum însă era lipsit de îndreptăţire pentru îndoiala sa. De aceea Dumnezeu nu i-a îngăduit să intre în Pământul Făgăduinţei.

– Gheronda, eu consider că mă corectez numai prin efortul meu personal şi de aceea nu înaintez.

– Ce poţi să faci tu de una singură? Atât timp cât te agăţi de tine însăţi, împiedici mila lui Dumnezeu şi rămâi în urmă, nu înaintezi. Dacă ai avea puţină credinţă, s-ar schimba aproape toate, şi dacă ai avea şi puţină smerenie, ai avea Harul lui Dumnezeu. Toate sunt din pricina faptului că şchiopătezi în credinţă şi în smerenie. În felul acesta Dumnezeu este „legat" şi nu te poate ajuta, fiindcă El respectă libertatea voinţei. Să ceri credinţă de la Hristos – *„adaugă-ne credinţă"*[13] – şi să cultivi smerenia. Dacă eşti mândru, credinţa ta rămâne nelucrătoare chiar şi atunci când crezi.

Aţi văzut sutaşul despre care pomeneşte Evanghelia? Nu avea nici un gând de mândrie, dar şi ce credinţă avea! *„Nu sunt vrednic,* i-a spus el lui Hristos, *să intri în casa mea. Spune numai un cuvânt şi robul meu se va face bine",* şi nu L-a lăsat să Se apropie de casa lui. De aceea Hristos i-a spus: *„Nici în Israil nu am găsit atâta credinţă"*[14].

[11] Vezi *Numeri* 20, 1-13.

[12] Vezi *Deuteronom* 32, 48-52.

[13] *Luca* 17, 5.

Cel care crede în Dumnezeu nu se teme de nimic

– Gheronda, bunicii noştri spuneau că va veni timpul când vom avea toate bunătăţile, dar nu vom putea mânca. Astăzi oamenii pun sub semnul întrebării majoritatea alimentelor.

– Ce să facem? Au poluat tot mediul înconjurător. Să nu vă cuprindă însă frica. Să vă faceţi cruce şi să nu vă temeţi. Şi am în vedere pe unii oameni care îşi fac viaţa un martiriu, fiindcă se tem de toate deşi sunt creştini, sunt botezaţi, miruiţi, se împărtăşesc, citesc Evanghelia, au învăţat-o pe de rost. Oare nu văd ce putere are Harul lui Dumnezeu? *„Chiar de veţi bea ceva aducător de moarte, nu vă va vătăma"*[15], a spus Hristos. Şi: *„vă dau putere să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii, fără să pătimiţi ceva rău"*[16].

Dacă omul are Harul lui Dumnezeu, nu se teme de nimic. De aceea să cerem întotdeauna Harul lui Dumnezeu, făcându-ne semnul Sfintei Cruci. Vă amintiţi de întâmplarea aceea din *Lavsaicon*? Un monah s-a dus să ia apă din fântână şi, deoarece a văzut în ea o aspidă[17], a plecat înfricoşat, fără să ia apă. „Avva, suntem pierduţi, i-a spus el starețului. În fântână este o aspidă!".

[14] Vezi *Matei* 8, 5-10; *Luca* 7, 1-10.

[15] Vezi *Marcu* 16, 18.

[16] Vezi *Luca* 10, 19.

[17] Aspida este o specie de şarpe veninos.

„Bine, îi spune starețul, dacă în toate fântânile vor intra şerpi veninoşi, ce vei face? Vei muri de sete?". Şi starețul ducându-se, a însemnat fântâna cu semnul Sfintei Cruci, a luat apă şi a băut. „Acolo unde se pogoară puterea Crucii, răutatea satanei nu are putere".

– Gheronda, am în mine o frică.

– Frica asta este binecuvântare de la Dumnezeu; este o rânduială a lui Dumnezeu, ca să scapi întotdeauna la El prin rugăciune. Te va ajuta să te prinzi de Dumnezeu. Vezi pe copilul mic, nu-l poți cumînți dacă nu-l înfricoşezi. Să te nevoieşti cu râvnă şi nădejde în Dumnezeu şi atunci nu te vei teme de nimic. Nu cântăm oare la Pavecernița Mare: *„De frica voastră nu ne vom teme, nici ne vom tulbura, căci cu noi este Dumnezeu"*[18]?

„Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea"[19]

– Gheronda, ce fel de frică era aceea pe care a simțit-o Proorocul Daniil atunci când a văzut Îngerul[20]?

– Era o sfiiciune, o teamă sfântă. Daniil s-a aruncat la pământ ca să se închine Îngerului, dar acela i-a spus: *„Ridică-te, Daniile, şi nu te teme! Dumnezeu a auzit rugăciunea ta"*[21].

Frica de Dumnezeu este respect covârşitor, este evlavia, sfiala duhovnicească care se naşte din dragostea multă către Dumnezeu. Aşa cum cineva simte o sfială înaintea unei persoane venerabile, tot astfel simte şi omul care are frică de Dumnezeu, oriunde s-ar afla, căci simte prezența Lui pretutindeni. Nu spune: „Heruvimii cu frică stau înainte"? Această sfială şi frică au în ele pace şi bucurie; nu-l chinuiesc pe om. *„Slujiți Domnului cu frică şi vă bucurați Lui cu cutremur"*[22], spune Psalmistul.

– Gheronda, ce legătură este între conştiința liniştită şi frica de Dumnezeu?

– Dar ce conştiință va avea omul dacă nu are frică de Dumnezeu? Fără frică de Dumnezeu omul îşi poate călca cu uşurință pe conştiință şi atunci încetează de a mai fi om.

– Gheronda, când simt recunoştință pentru un om, pot să fac orice îmi cere. Însă mă îngrijorează faptul că nu se întâmplă acelaşi lucru şi față de Dumnezeu. Nu cumva nu am recunoştința cuvenită pentru binefacerile Lui?

– Există înlăuntrul tău recunoştința față de Dumnezeu, dar nu există această întraripare. Recunoştința față de un om o simți mai mult, deoarece îi simți prezența. Trebuie să ai lucrare duhovnicească ca să simți cu intensitate prezența lui Dumnezeu. Dacă simți prezența lui Dumnezeu, atunci vei simți şi o mare recunoştință față de Dumnezeu. Acum spui „Tatăl nostru..." şi nu simți nimic. Dacă însă ai simți cu adevărat că Dumnezeu este Tatăl tău, nu ai putea suporta aceste cuvinte.

Omul trebuie să aibă continuu simțământul prezenței lui Dumnezeu. Iar când omul simte prezența lui Dumnezeu, a Îngerilor şi a Sfinților, aceasta este

[18] Vezi *Ceaslov*, vezi şi *Isaia* 8, 12.

[19] *Psalmul* 15, 8.

[20] *Daniil* 10, 8-12.

[21] *Op. cit.*

[22] *Psalmul* 2, 10.

o frână puternică împotriva oricărei devieri. *„Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin”*[23], spune David. Dacă acționăm cu gândul că Dumnezeu ne vede, ne urmărește, tot ceea ce facem va fi lucru sigur.

– Gheronda, cum poate simțirea rațională a lui Dumnezeu să devină o simțire a inimii, astfel încât să-L cunoaștem pe Dumnezeu?

– Trebuie să ne curățim inima. Dacă inima se curățește, Dumnezeu vine într-însa și-L vom cunoaște. Adică nevoința sârguitoare, confruntarea și atitudinea râvnitoare premerg, iar apoi, ca rezultat, vine simțirea cu inima a lui Dumnezeu.

Nădejdea și încrederea în Dumnezeu sunt cea mai bună asigurare

– Gheronda, încă mai înfrunt lucrurile omenește, iar nu duhovnicește, și de aceea simt o frământare sufletească.

– Tu pui planurile proprii înaintea planurilor lui Dumnezeu și de aceea te zbuciumi. Toate problemele se rezolvă prin încrederea în Dumnezeu și prin smerenie. Tu să faci ceea ce poți, iar apoi să te încredințezi proniei dumnezeiești, voii dumnezeiești. Nădejdea în Dumnezeu înseamnă credință întărită, care este cea mai bună asigurare pentru om.

Oare este puțin lucru să-L ai pe Dumnezeu aliat? Îmi amintesc că înainte de a merge în armată mă rugam Sfintei Varvara ca să mă ajute – simțeam evlavie pentru ea, deoarece încă de mic mergeam la biserica ei și mă rugam. „Să-mi fie primejduită chiar și viața în război, numai om să nu ucid”. Și cum le-a rânduit bunul Dumnezeu! Când au anunțat rezultatele, în timp ce pe alții care aveau studii i-au trimis în prima linie ca simpli soldați infanteriști, pe mine care terminasem doar școala primară m-au trimis la Transmisiuni! Ceilalți îmi spuneau: „Ai pile puternice”. „Ce pilă să am? Nu cunosc pe nimeni”. „Ce? Îți bați joc de noi? îmi spuneau ei. Pe cine ai la Statul Major?”. Dar pentru că insistau, le-am spus și eu: „La Statul Major Îl am pe Hristos”. Și așa nu am folosit niciodată pușca.

– Gheronda, cum crește rezistența sufletească?

– Cu nădejdea și încrederea în Dumnezeu, care dau multe puteri. Trebuie să ne lăsăm pe noi înșine în mâinile lui Dumnezeu cu încredere desăvârșită și să vedem fiecare încercare ca pe un dar trimis de dragostea lui Dumnezeu. Omul care are multă încredere în Dumnezeu se bucură de toate. Fie că este bolnav, fie că rămâne flămând, fie că îl nedreptățesc oamenii, fie că pătimește altceva, el crede că Dumnezeu le-a îngăduit pe toate, nădăjduiește în Dumnezeu și întotdeauna se află în siguranță la limanul nădejdii în Dumnezeu.

Dragoste adevărată are acela care are credință dreaptă

– Gheronda, ne-ați spus că mai întâi este credința și apoi vine dragostea pentru Dumnezeu.

– Ascultă, ca să-L iubești pe Dumnezeu, trebuie să crezi în El. Pe măsura credinței noastre vine și

[23] Vezi *Psalmul* 15, 8.

gostea pentru Dumnezeu. Îmi spune însă gândul că la un om mărinimos dragostea pentru Dumnezeu merge înaintea credinței. Este un lucru ieftin ca să ceară cineva să i Se descopere mai întâi Dumnezeu, ca să creadă în El şi apoi să-L iubească. Îl iubesc cu mărinimie pe Dumnezeu şi după aceea lucrează Dumnezeu. Şi cu cât văd binefacerile lui Dumnezeu, cu atât creşte şi credința mea şi dragostea mea către Dumnezeu şi îi iubesc pe toți oamenii, pentru că sunt chipuri ale lui Dumnezeu. Iubesc şi animalele şi păsările şi întreaga zidire, căci sunt creații ale lui Dumnezeu.

– Gheronda, poate cineva să aibă dragoste fără să aibă credință dreaptă?

– Poate crede că are dragoste, dar în realitate să nu aibă. Dragostea adevărată o găseşti în dogma cea dreaptă, cea ortodoxă. Odată au venit la Colibă doi catolici. Unul era ziarist, iar celălalt secretar la Vatican. „Mai întâi să spunem «Tatăl nostru»", mi-au spus ei. „Ca să spunem «Tatăl nostru», le spun eu, trebuie să fim de acord şi asupra dogmei, dar între noi şi voi este o prăpastie mare". „Bine, îmi spune unul, numai ortodocşii se vor mântui? Dumnezeu este cu toată lumea". „Da, îi spun, dar tu poți să-mi spui câtă lume este cu Dumnezeu?". „Să arătăm dragoste", îmi spun ei apoi. „Şi păcatul [dragostea pătimaşă] a devenit modă", le zic. „Şi acesta este cuprins în dragoste", îmi spun ei. „Toți vorbesc despre dragoste, pace şi bună-înțelegere, le-am spus la sfârşit, dar toți aceştia sunt dezbinați atât în ei înşişi, cât şi ei între ei. De aceea pregătesc bombe tot mai mari".

Mulți dintre cei care vorbesc despre dragoste şi unitate nu sunt uniți ei înşişi cu Dumnezeu, deoarece nu L-au iubit şi nici nu au dragoste adevărată. Dragoste adevărată are cel care are credință dreaptă, care trăieşte lângă Dumnezeu, iar atunci Dumnezeu Se zugrăveşte pe chipul lui şi ceilalți văd pe Dumnezeu pe chipul lui.

Fie ca Dumnezeu să-i lumineze pe toți oamenii, cu care suntem frați după trup – de la Adam şi Eva –, să vină *„la cunoaşterea adevărului"*[24], ca să devină şi frați ai noştri duhovniceşti! Amin.

[24] *I Timotei* 2, 4.

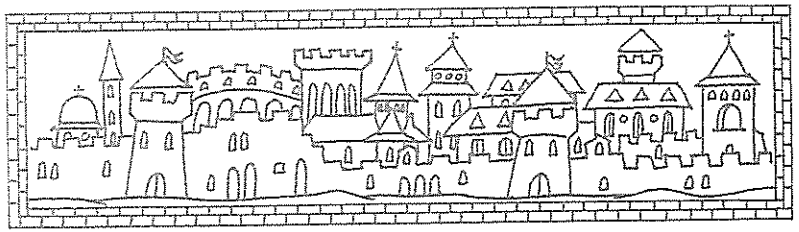

CAPITOLUL 3

Răbdarea cea mântuitoare

„Fericit bărbatul care rabdă ispita”[1]

Gheronda, ce să facem când trecem printr-o ispită sau printr-o încercare mare?

– Ce să faceți? Să aveți răbdare. Răbdarea este leacul cel mai puternic care ne ajută să trecem prin încercările grele şi îndelungate. Cele mai multe încercări le treci numai cu răbdarea. Îndelunga-răbdare clarifică multe şi rezolvă lucrurile dumnezeieşte. De acolo de unde nu aştepți soluția, dă Dumnezeu cea mai bună soluție.

Să ştiți că se face plăcut lui Dumnezeu omul care trece prin încercări şi rabdă fără să cârtească, slăvind numele Lui cel Sfânt. *„Fericit bărbatul care rabdă ispita”*, spune Sfântul Iacov. De aceea să ne rugăm să ne dea Bunul Dumnezeu răbdare, ca să le răbdăm pe toate fără cârtire şi dându-I slavă.

[1] *Iacov* 1, 12.

Viața noastră în această lume este o asceză continuă şi fiecare dintre noi se nevoieşte într-un chip diferit. Gândiți-vă câte a trebuit să pătimească Hristos în acei ani grei! Câte probleme îi creau evreii, iar El nu scotea un cuvânt... Dar şi Apostolul Pavel, câtă răbdare a avut! Cu toate că primise înştiințare de la Dumnezeu că va merge la Roma[2], a rămas în închisoare timp de doi ani, fiindcă ighemonul întârzia judecata[3]. Şi Sfântul Ioan Teologul, ce-a mai suferit! Pentru puțină cârtire a trecut prin naufragiu[4]... Vedeți, Dumnezeu îngăduie ca Sfinții să se chinuiască pentru greşeli mici, ca să avem noi pildă, şi astfel să înfruntăm ispitele cu răbdare, cu rugăciune, dar şi cu bucurie.

Ca să-l rabzi pe celălalt, trebuie să-l iubeşti

– Gheronda, cum se dobândeşte răbdarea?

– Răbdarea are ca temelie dragostea. *„Dragostea pe toate le rabdă”*[5], spune Apostolul. Ca să-l rabzi

[2] Vezi *Faptele Apostolilor* 23, 11.

[3] Vezi *Faptele Apostolilor* 24, 27. Apostolul Pavel a rămas întemnițat în Cezareea timp de doi ani, deoarece ighemonul roman Felix i-a amânat judecata în speranța că va primi mită. În continuare, Festus, succesorul lui Felix, l-a trimis să fie judecat la Roma, fiindcă Apostolul, bazându-se pe înştiințarea pe care o primise de la Dumnezeu, a invocat la dreptul de cetățean roman şi a cerut să fie judecat la Roma.

[4] Sfântul Ioan Teologul, pe când trebuia să meargă să propovăduiască Evanghelia în Asia Mică, şi-a pierdut curajul şi a cârtit, deoarece acel ținut era cufundat în înşelarea idolească. Pentru această cârtire a sa, Dumnezeu a îngăduit ca el să cadă în ispită. Şi astfel, în timp ce plutea spre Asia Mică, a suferit un naufragiu, şi a fost izbăvit după ce s-a luptat patruzeci de zile cu valurile.

[5] *I Corinteni* 13, 7.

pe celălalt, trebuie să-l iubeşti, să te doară pentru el. Dacă nu te doare pentru el, îl simţi ca pe o povară.

– Gheronda, să vorbesc despre o greutate pe care o întâmpin sau să tac?

– Dacă nu vorbeşti despre greutatea ta din dragoste, pentru a nu-i îngreuia pe ceilalţi, îţi vei păstra pacea lăuntrică. Această greutate îţi va aduce binecuvântarea lui Dumnezeu. Mai bine să te împovărezi tu, decât să fie împovărat celălalt din pricina ta. Odată m-am întors seara târziu de la procesiunea de la Mănăstirea Cutlumuş. Eram foarte obosit şi aveam nişte dureri puternice, pentru că aveam probleme cu mijlocul. Când am ajuns la Colibă, am văzut că mă aştepta afară un bătrânel de optzeci şi cinci de ani, care voia să rămână peste noapte la Colibă. Îşi lăsase valiza puţin mai departe, fiindcă nu putea să o ridice. După ce i-am explicat că nu putea să înnopteze la mine, i-am luat valiza pe umăr şi l-am dus la casa de oaspeţi, aflată la o distanţă de o jumătate de oră de urcat. I-am dat şi 500 de drahme de cheltuială. Am răbdat puţin, dar apoi am simţit odihnă, pentru că şi celălalt îşi găsise odihna.

– Gheronda, când maica cu care lucrez este agitată, o compătimesc şi am răbdare cu ea. Această purtare are în ea dragoste?

– Şi de unde ştii că nu eşti tu pricina pentru care ea este agitată şi că nu te rabdă ea pe tine? Dacă tu crezi că eşti într-o stare duhovnicească mai bună şi că o rabzi pe ea, atunci trebuie să te compătimeşti pe tine însuţi. Când există dragoste adevărată şi răbdare, atunci îl îndreptăţeşti pe celălalt şi te acuzi doar pe tine însăţi. „Dumnezeul meu, eu sunt vinovată! Nu mă lua în seamă pe mine! Aruncă-mă la o parte şi ajută-l pe celălalt!". Aceasta este atitudinea corectă, cea plină de smerenie, şi în urma căreia omul primeşte din belşug Harul lui Dumnezeu. Mă voi ruga să devii duhovniceşte ca un pui de leu, ca leii de bronz, care sprijină cu spinarea lor sfeşnicele bisericii şi care nici nu se tulbură, nici nu aud, nici nu vorbesc, ci ridică greutatea pe spinarea lor. Amin.

Hristos a atârnat mântuirea oamenilor de răbdare

În clipele grele, dacă omul va arăta puţină răbdare, poate dobândi Harul dumnezeiesc. Hristos nu ne-a arătat altă cale de mântuire, decât cea a răbdării. Mântuirea oamenilor a atârnat-o de răbdare. Vezi ce a spus? *„Cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui"*[6]. Nu a spus „cel ce va răbda până la... prăşit!". Căci este uşor să rabzi până vara la prăşit, dar până la sfârşit?... Să luăm aminte să nu ne pierdem răbdarea, ca să nu ne pierdem în cele din urmă sufletul. *„Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre"*[7], spune Evanghelia.

Am auzit despre răbdarea ce-o avea o femeie, care, în afară de răsplata cerească pe care o va primi, a primit de la Dumnezeu răsplată însutită[8] şi în această viaţă. Avea trei copii şi bărbatul ei era medic. Ca medic era foarte bun, dar ca om nu, căci din nefericire

[6] *Matei* 10, 22 şi 24, 13; *Marcu* 13, 13.
[7] *Luca* 21, 19.
[8] Vezi *Matei* 19, 29; *Marcu* 10, 30.

era biruit de patimi trupeşti şi crea probleme şi în alte familii. Lua la cabinetul lui şi fete tinere ca să-l ajute, chipurile, ca asistente medicale. Una dintre aceste asistente s-a înfipt ca o aşchie între cei doi soţi şi a reuşit să o alunge pe soţie cu cei trei copii ai ei şi să trăiască împreună cu el în păcat în casa lui. Mama, împreună cu copilaşii, a fost nevoită să meargă la casa ei părintească şi să lucreze, ca să se poată întreţine. Se ruga mult şi răbda mult. Medicul a dobândit alţi trei copii de la femeia cea fărădelege. Însă ce s-a întâmplat? De îndată ce s-a născut al treilea copil, doctorului i-a sucit minţile o fată de şaisprezece ani, pe care o luase la cabinetul său ca să-l ajute şi a alungat-o pe concubină cu cei trei copii ai ei. Vedeţi cum au lucrat legile duhovniceşti, pentru ca ea să-şi plătească greşeala, dar şi pentru ca să înţeleagă durerea adevăratei soţii. După puţin timp medicul s-a îmbolnăvit şi zăcea acasă la pat. Ultima ibovnică a rămas cu el atât timp cât a avut bani, dar ducea o viaţă destrăbălată. Îşi aduna prietenii în casa lui, căci nu putea umbla aiurea, deoarece, chipurile, îl îngrijea. Însă viaţa de petreceri pe care-o ducea îl rănea continuu, fiindcă era gelos pe ea. În cele din urmă, după ce i-a mâncat toţi banii ce îi avea puşi deoparte, l-a părăsit. Adevărata lui soţie, când a aflat că se afla în stare jalnică, s-a dus la el şi a început să-l îngrijească. Curăţa, aranja casa şi-l întreţinea din economiile pe care le adunase din munca ei şi din banii copiilor ei, care crescuseră şi deja munceau. Femeia nelegitimă de mai înainte, care fusese izgonită, nu numai că nu a venit ca să-l ajute şi să-l îngrijească cât de puţin, dar nici nu voia să audă de el. Numai femeia cu care era cununat i-a stat alături, l-a îngrijit şi l-a ajutat duhovniceşte. În cele din urmă, medicul a cerut să se spovedească şi a început să trăiască în pocăinţă. Văzând Bunul Dumnezeu toată această strădanie bună a soţiei celei bune – aceea de a răbda ani de zile, de a trăi cinstit şi de a lucra din greu pentru a-l întreţine şi pe bărbatul ei, deşi acela se purtase cu ea atât de dur şi de barbar – a răsplătit-o. Ce s-a întâmplat, aşadar? O rudă bogată de-a soţului ei a murit în America, şi astfel au moştenit o avere mare. La sfârşit toată averea a rămas soţiei şi mamei celei bune, care şi-a ajutat şi copiii să se pună pe picioare, a ajutat şi pe alţi săraci, şi şi-a trăit restul vieţii ei departe de sărăcie. Deşi, chiar şi atunci când trăia sărăcăcios, tot bogată era, căci era bogată în simţăminte, care este lucrul cel mai important.

Iarna avem răbdare în nădejdea venirii primăverii

– Gheronda, observ că nu înaintez duhovniceşte, lucru care mă mâhneşte.

– Odată cineva a sădit o viţă de vie şi, deşi aceasta nu prinsese încă rădăcini, avea pretenţia ca ea să scoată struguri, să facă vin din belşug, ca să bea, să se desfăteze şi să se îmbete. Tot astfel faci şi tu. Ai sădit un lăstar şi vrei îndată să bei vin. Aşa ceva nu e cu putinţă. Nu sădeşti astăzi viţă de vie ca să bei vin mâine. Într-un an de zile poate ai să mănânci câţiva ciorchini. Peste doi ani vei mânca un coş de struguri, iar peste cinci ani vei bea şi vin. Să te nevoieşti, aşadar, şi să ai răbdare, dacă vrei să te desfătezi de roade duhovniceşti.

– Gheronda, nu sunt obişnuită să aştept şi de aceea îmi pierd uşor răbdarea.

– Ai nevoie de răbdare şi de înțelepciune. Vezi cum, de multe ori, omul aşteaptă o oră-două ca să se gătească mâncarea, dar nu poate aştepta două minute ca să se răcească, şi fără să gândească, o mănâncă şi se frige. Când mă voi întoarce în Sfântul Munte am să-ți trimit o icoană a Sfintei Ipomoni[9]. Mi-au trimis două icoane ale unor Cuvioşi şi una a Sfintei Ipomoni. Cele două ale Cuvioşilor le-am dat de binecuvântare, însă pe cea a Sfintei Ipomoni am păstrat-o...

– Gheronda, când ați venit de data asta nu mi-ați adus vreo „plantă de leac" din Sfântul Munte?[10]

– În anotimpul ăsta nu există „plante de leac" în Grădina Maicii Domnului... Trebuie să vină primăvara. Dar pentru ca să vină primăvara, trebuie să ai puțină răbdare să treacă iarna. Prin urmare, pentru tine acum cea mai potrivită şi mai folositoare „plantă" este răbdarea.

– Gheronda, simt că mă aflu în inima iernii celei duhovniceşti.

– Dacă vrei să se schimbe vremea şi să se facă cald, ca să înfloreşti şi să rodeşti şi să produci roade de virtute, trebuie să te bucuri şi de îngheț şi de vremea însorită, căci toate ajută spre bine. Iarna duhovnicească o trecem cu răbdare, iar răbdarea ne-o dă nădejdea venirii primăverii celei duhovniceşti. Mai târziu, vara, recunoaştem binele pe care l-a adus iarna, care a umplut bazinele cu apă şi a omorât microbii cu înghețul ei.

Bunul Dumnezeu le-a rânduit pe toate cu înțelepciune pentru mântuirea noastră şi ne ajută ca un Părinte bun. De la noi se cere doar puțină răbdare.

[9] În limba greacă cuvântul ὑπομονή *(ipomoní)* înseamnă *răbdare*, iar Sfânta cu acest nume este prăznuită la 13 martie.

[10] Aici monahia cere o „plantă de leac", adică cuvânt duhovnicesc, având în vedere epistola numită „Plante duhovniceşti", pe care Starețul a trimis-o Sihăstriei la 13.01.1971 (Vezi Cuviosul Paisie Aghioritul, *Epistole*, Ed. Evanghelismos, 2005, p. 157-169).

CAPITOLUL 4

Bucuria duhovnicească

Maica Domnului a adus în lume bucuria

Gheronda, puteți să ne cântați cântarea de laudă pe care ați scris-o pentru Prea Sfânta Născătoare[1]?

– Hai să o cântăm împreună. „Ai aflat mult Har înaintea lui Dumnezeu, Maică a Stăpânului, Ceea ce eşti plină de Har, aşa cum Gavriil a strigat, Împărătească a Îngerilor, apără pe robii tăi". Să-ți spun acum şi o cântare dogmatică: Maica Domnului era Fiică şi Maică, Roabă şi Împărătească, Împărătească a întregii lumi. Poate mintea omului să cuprindă aceasta? Şi Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu este ceva mai presus de fire, mai presus de logică. Îți doresc ca Maica Domnului să-ți dăruiască bucuria Bunei-Vestiri, iar Îngerul să te binecuvinteze, ca să înaintezi duhovniceşte! Amin.

– Gheronda, în tropar spune: *„Bucură-te a Evei bucurie, Curată, Cea care prin naşterea ta întristarea aceleia o ai încetat"*[2].

– Orice lucru bun găseşte omul să spună despre Maica Domnului nu va putea să exprime măreția Ei. Prin ascultarea ei, Maica Domnului ne-a deschis nouă iarăşi Raiul, pe care îl închisese neascultarea Evei. Eva a rupt veriga care ne unea cu Dumnezeu şi a adus în lume întristare şi durere[3]. Maica Domnului a unit iarăşi veriga şi a adus în lume bucuria Raiului. Ne-a unit cu Dumnezeu, de vreme ce Hristos este Dumnezeul-Om.

Arhanghelul Gavriil a adus în lume vestea cea plină de bucurie, că oamenii datorită Maicii Domnului au aflat „har înaintea lui Dumnezeu". Maica Domnului se bucură, fiindcă S-a întrupat Cuvântul lui Dumnezeu şi ne-a izbăvit de păcat. Ne bucurăm şi noi, pentru că Maica Domnului ne-a scos cu „obrazul curat". De aceea cântăm la Naşterea Domnului: *„Pustia aduce lui Hristos ieslea, iar noi, oamenii, aducem pe Maica Lui, pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu"*[4].

[1] Starețul a scris această cântare de laudă şi a trimis-o la sărbătorirea unei monahii ce purta numele Maicii Domnului, ca să o cânte în chilia ei.

[2] Din troparul Născătoarei de Dumnezeu al Cântării 1 din Canonul al doilea, Lunea din Săptămâna a treia a Triodului..

[3] Vezi *Facere* 3, 16.

[4] Vezi stihira a patra de la Vecernia Naşterii Domnului.

Unde este Hristos, acolo este bucurie adevărată

– Gheronda, uneori nu mă pot bucura, şi atunci mă gândesc că poate bucuria nu este pentru mine.

– Ce spui? Bucuria nu este pentru tine? Dar atunci pentru cine este? Pentru aghiuță? Ți-ai pierdut mințile? Bucuria este pentru om. Dumnezeu nu a dat întristarea, ci numai bucuria.

– Atunci de ce nu am întotdeauna înlăuntrul meu bucurie?

– Cum să simți bucuria dumnezeiască, când mintea ta nu este la Dumnezeu? Îl uiți pe Hristos, iar mintea ta se gândeşte mereu la treburi şi la aparaturi, şi astfel maşinăria ta duhovnicească se opreşte. Aşadar să începi să rosteşti Rugăciunea lui Iisus şi să psalmodiezi încet, şi aşa vei alerga şi te vei învârti ca o sfârlează în jurul lui Hristos.

Numai lângă Hristos găseşti adevărata bucurie, curată, căci numai Hristos dăruieşte bucurie şi mângâiere adevărată. Unde este Hristos, acolo este bucurie adevărată şi veselie paradisiacă. Toți cei care sunt departe de Hristos, nu au bucurie adevărată. Pot să-şi facă vise: „Voi face asta, voi face cealaltă, voi merge aici, voi merge dincolo", pot să se bucure de cinstiri sau să alerge la distracții şi să se veselească, dar bucuria pe care o simt nu le poate umple sufletul. Această bucurie este materialnică, lumească, dar sufletul nu se simte împlinit cu bucurii lumeşti şi omul rămâne cu un gol în inima sa. Ai văzut ce spune Solomon? *„Am zidit case, am sădit vii, am făcut grădini, am adunat aur, am dobândit tot ce a poftit inima mea, dar la sfârşit am înțeles că toate acestea sunt deşarte"*[5].

Bucuria lumească dăruieşte ceva vremelnic, ceva pentru clipa aceea, nu dă ceea ce dăruieşte bucuria duhovnicească. Bucuria duhovnicească este viață paradisiacă. Toți câți au trecut mai întâi prin Răstignire şi au înviat duhovniceşte trăiesc bucuria pascală. *„Paştile Domnului, Paştile"*[6]*!* Iar apoi vine Cincizecimea!... Iar când ajung la Cincizecime şi primesc limba de foc, Sfântul Duh, atunci toate se termină[7].

Bucuria duhovnicească vine odată cu lucrarea duhovnicească

– Gheronda, spuneți-ne ceva despre bucuriile cereşti.

– Şi în această viață există bucurii şi desfătări cereşti, iar cel care le simte se întreabă dacă în cealaltă viață există ceva mai presus decât ceea ce trăieşti aici. Aceste bucurii nu se pot exprima, ci doar se trăiesc.

– Gheronda, cum poți ajunge la această stare?

– Ca să ajungi la starea în care să nu poți cuprinde în tine bucuria, nici să o poți exprima, trebuie să iei aminte la trei lucruri: să te mişti cu simplitate, să nu te preocupe ceilalți, să rosteşti Rugăciunea lui Iisus.

---

[5] Vezi *Ecclesiastul* 2, 11.

[6] Din irmosul cântării I a *Canonului Învierii.*

[7] Aceste cuvinte ale Starețului arată scopul final al nevoinței duhovniceşti a fiecărui credincios, care este dobândirea Sfântului Duh. Când omul devine părtaş al Harului îndumnezeitor al Sfântului Duh atunci ajunge la starea îndumnezeirii, la „desăvârşirea (încă) nedesăvârşită".

Dacă le faci pe acestea, va veni timpul când vei simți atâta bucurie, încât îmi vei spune: „Gheronda, am înnebunit! Nu cumva am luat-o razna? Ce este ceea ce simt?". O astfel de bucurie nebună vei avea!

– Gheronda, ca să aibă cineva bucurie duhovnicească, trebuie să fie într-o stare duhovnicească bună?

– Tu ce spui? Când poate avea cineva bucurie duhovnicească? Când este nestatornic? Bucuria lăuntrică vine odată cu punerea în bună rânduială a vieții lăuntrice şi dă aripi sufletului. Dacă sufletul nu se încălzeşte cu lucrarea lăuntrică, atunci seamănă cu o maşină al cărei motor este înghețat, şi trebuie împinsă, ca să înainteze. Pe când lucrarea lăuntrică – trezvia împreună cu supravegherea de sine, cu studiul şi cu Rugăciunea – încălzeşte sufletul, iar motorul porneşte şi începe să alerge. Atunci omul le nesocoteşte pe toate cele din afară şi face salturi duhovniceşti.

– Gheronda, dar nu este influențat dacă se află într-un mediu neprielnic?

– Nu, nu este influențat, fiindcă se mişcă într-o altă atmosferă; se află în afara acestui mediu. Şi fiindcă se mişcă într-o altă atmosferă, acest mediu nu-l deranjează. Este ca şi cum ar vorbi altă limbă, pe care el n-o cunoaşte, şi de aceea nu înțelege ce spun ceilalți. Şi e mai bine că nu înțelege, căci dacă ar înțelege, fie şi cât de puțin, atenția i-ar fi atrasă într-acolo. Acum însă este devotat limbii pe care o cunoaşte. Astfel începe întrariparea lăuntrică. Ştiți ce este întrariparea lăuntrică? Care Ceată îngerească are aripi? Heruvimii sau Serafimii? Cele *„Şase aripi"*[8], despre care vorbeşte Proorocul Isaia, care Ceată le are?

– Serafimii, Gheronda.

– Ştiți cum fac Serafimii? Bat din aripi într-un ritm... Tot astfel bate şi inima, în ritm, când există întraripare lăuntrică. Atunci viața este o prăznuire. Voi însă sunteți încă legate de sinele vostru; nu v-ați dezlegat de voi înşivă şi de aceea inima nu s-a eliberat, pentru a ajunge la starea acea de a tresălta de bucurie. Ia gustați, măi copii, mai întâi din această bucurie şi după aceea veniți să mai discutăm!

Bucuria dumnezeiască vine prin a da

– Gheronda, tot omul care trăieşte după Dumnezeu se bucură duhovniceşte?

– Desigur. Pentru ca cineva să se bucure cu adevărat, duhovniceşte, trebuie să iubească, iar ca să iubească, trebuie să creadă. Oamenii nu cred şi de aceea nu iubesc, nu se jertfesc şi nu se bucură. Dacă ar crede, ar iubi, s-ar jertfi şi s-ar bucura. Din jertfă iese bucuria cea mai mare.

– Gheronda, te bucuri când iubeşti.

– Nu, ai spus-o anapoda! Când iubeşti, te bucuri. Iar când dragostea sporeşte, atunci omul nu mai caută bucuria pentru sine, ci vrea ca ceilalți să se bucure.

– Adică bucuria izvorăşte de undeva, în timp ce dragostea există de la sine?

– Aşa este; dragostea există de la sine, pe când bucuria izvorăşte din dragoste. Când dăruieşti dragoste, atunci vine bucuria. Omul dăruieşte dragoste şi primeşte bucurie, adică este răsplătit cu bucuria pe care o simte. Vezi, primeşti un lucru care ți se dă

şi te bucuri de el. Altul dă tot şi se bucură pentru tot. Bucuria pe care o simte omul atunci când primeşte este bucurie omenească, în vreme ce bucuria pe care o simte când dăruieşte este dumnezeiască. Bucuria dumnezeiască vine atunci când dăruieşti.

Bucuriile duhovniceşti sunt daruri ale lui Dumnezeu

– Gheronda, cum te încredinţezi de faptul că eşti împăcat cu Dumnezeu?

– Bucuria lăuntrică, mângâierea dumnezeiască, pe care o simţi înlăuntrul tău este o încredinţare că eşti împăcat cu Dumnezeu.

– Este posibil ca omul să se simtă împăcat cu Dumnezeu, dar să nu simtă bucurie şi mângâiere dumnezeiască?

– Nu se poate, ceva tot simte. Poate c-a simţit o dată o mângâiere puternică, iar apoi mângâierea pe care o simte se micşorează şi din această cauză crede că nu simte mângâiere dumnezeiască.

– Cum se face că uneori, aflându-te într-o stare duhovnicească bună şi bucurându-te, deodată pierzi această bucurie?

– Dumnezeu îţi trimite bucurii duhovniceşti şi te bucuri. După aceea le ia, iar tu începi să le cauţi şi te nevoieşti mai mult şi înaintezi duhovniceşte şi mai mult.

– Gheronda, ce bucurie este aceasta pe care o simt? Nu cumva nu am simţământul păcătoşeniei mele?

– Nu, fiica mea! Dumnezeu îţi dă câte o ciocolată, ca să te bucuri. Acum ciocolată, mai târziu vin, ca acela de care se bea în Rai. Ştii ce dulce este vinul care se bea acolo? Puţină mărinimie să vadă Dumnezeu, puţină intenţie bună, şi dăruieşte îmbelşugat Harul Său şi te îmbată încă din această viaţă. Schimbarea duhovnicească prin care trece omul şi bucuria ce o simte în inima sa când îl cercetează Harul lui Dumnezeu nu le poate oferi nici cel mai bun cardiolog din lume. Când simţi această bucurie, încearcă să o păstrezi cât poţi de mult.

– Gheronda, să cerem de la Dumnezeu să ne dea bucurii duhovniceşti?

– Este un lucru ieftin să cerem bucurii duhovniceşti. Ele vin singure atunci când există condiţiile necesare. Dacă vrei să fii întotdeauna bucuroasă, aceasta înseamnă că ai iubire de sine. Hristos a venit în lume ca să Se răstignească din dragoste: mai întâi S-a răstignit şi apoi a înviat.

Copiii lui Dumnezeu nu lucrează nici pentru răsplată cerească, nici pentru a primi bucurii duhovniceşti în această viaţă. Căci copiii nu sunt plătiţi de Tatăl lor, de vreme ce toată averea Tatălui lor le aparţine. Altceva sunt darurile dumnezeieşti pe care le va dărui Dumnezeu ca un Părinte bun atât în această viaţă, cât şi în cea veşnică.

Durerea duhovnicească este bucurie duhovnicească

– Gheronda, cum poate cineva să păstreze înlăuntrul său bucuria?

– Dacă înfruntă totul duhovniceşte. Atunci bucuria nu i-o pot lua nici hoţii

– Pentru a înfrunta duhovniceşte încercările, oare nu trebuie ca omul să se fi izbăvit de propriile patimi?

– Poți fi bucuros când treci prin încercări şi necazuri chiar şi dacă nu te-ai izbăvit de propriile patimi. Dacă te gândeşti că aceste necazuri sunt leacuri pentru patimile tale, atunci le primeşti cu bucurie, precum cel bolnav primeşte medicamentul amar cu nădejdea că se va face bine.

– Gheronda, cum se împletesc bucuria cu durerea?

– În viața duhovnicească se întâmplă ceva paradoxal: când omul rabdă pentru dragostea lui Hristos, până la mucenicie chiar, inima i se umple de desfătare dumnezeiască. Acelaşi lucru se petrece şi atunci când se face părtaş Patimilor Domnului. Adică în măsura în care gândeşti şi suferi pentru faptul că Hristos S-a răstignit pentru păcatele noastre, cu atât eşti răsplătit cu bucurie dumnezeiască. Suferi – te bucuri, suferi – te bucuri. Şi cu cât suferi mai mult, cu atât te bucuri mai mult. Simte ca şi cum îl mângâie Hristos şi-i spune: „Copilul Meu, nu te necăji pentru Mine!".

O soră spunea: „Nu vreau bucurie, ci vreau să mă întristez pentru Hristos. Cum să mă bucur de vreme ce Hristos S-a răstignit pentru mine? De ce îmi dă Hristos bucurie?". Trăia anumite stări duhovniceşti şi cu cât participa la Patimile lui Hristos şi se întrista din mărinimie, cu atât Hristos îi dădea mai multă bucurie. O înnebunise cu adevărat!

Răstignirea merge întotdeauna înaintea învierii şi aduce biruință. Crucea aduce slavă. Hristos, după ce a urcat mai întâi cu Crucea pe Golgota şi a fost răstignit, S-a înălțat la Tatăl, dar asta după Cruce. Şi acum Hristos Cel Răstignit îndulceşte amărăciunile oamenilor, iar omul răstignit Îl imită pe Iisus, Dumnezeu-Omul.

Bunul nostru Iisus a ridicat împreună cu tot păcatul lumii şi toate amărăciunile noastre şi ne-a lăsat bucuria şi veselia, pe care o simte cel care s-a dezbrăcat de omul cel vechi şi întru care trăieşte de acum înainte Hristos. Unul ca acesta trăieşte în parte bucuria Raiului încă de pe pământ, precum zice Evanghelia: *„Împărăția lui Dumnezeu înlăuntrul vostru este"*[9].

Mulțumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să cunosc mulți oameni de acest fel şi Îl rog să mă ajute să nu-L întristez, cel puțin de acum înainte, chiar dacă nu mă voi învrednici să trăiesc astfel de stări.

Vă doresc să aveți întotdeauna bucuria duhovnicească în această viață, iar în cealaltă, în cea veşnică, să vă bucurați lângă Hristos pentru totdeauna! Amin.

[9] *Luca* 17, 21.

CAPITOLUL 5

Discernământul, cununa virtuților

Măsura discernământului pe care-l avem este dată de starea noastră duhovnicească

Gheronda, de ce Părinții spun că virtutea discernământului este „mai mare decât toate virtuțile”[1]?

– Discernământul nu este simplu o virtute; este coroana, cununa virtuților.

Avem discernământ în funcție de starea noastră duhovnicească, în funcție de calitatea virtuților noastre. Dacă virtuțile noastre sunt de hârtie, de hârtie va fi şi cununa lor, adică discernământul pe care-l avem. Dacă virtuțile noastre sunt de aramă, de aramă va fi şi cununa lor. Dacă sunt de aur, de aur va fi şi cununa lor. Dacă virtuțile noastre au diamante, diamante va avea şi cununa lor, discernământul.

[1] Vezi Sfântul Ioan Damaschin, *Filocalia,* vol. IV, *Cuvânt minunat şi de suflet folositor,* Ed. Harisma, Bucureşti, 1994, p. 212.

– Ce este discernământul?

– Discernământul este vederea duhovnicească. Iar vedere duhovnicească are acela care are mintea purificată; pentru aceea are limpezime duhovnicească şi luminare dumnezeiască.

– Gheronda, Sfântul Ioan Scărarul spune: „Cu cei doi ochi vedem trupeşte, iar cu discernământul vedem duhovniceşte”[2].

– Aşa este. Vezi, dacă ochii noştri sunt sănătoşi, vedem bine, pe când dacă avem vreo afecțiune la ochi, nu vedem bine. Vederea noastră este pe măsura sănătății ochilor noştri. Acelaşi lucru se întâmplă şi în viața duhovnicească. Potrivit cu sănătatea noastră duhovnicească este şi vederea noastră duhovnicească, discernământul nostru.

– Cum se deschid ochii sufletului?

– Nu cu tină a deschis Hristos ochii orbului[3]? Dar pentru ca ochii sufletului nostru să se deschidă, trebuie să aruncăm de pe noi noroiul păcatului. Nu spune *„scuturând tina de pe ochii minții”*[4]? Dacă nu ne lepădăm propriul eu şi nu ne slobozim de omul nostru cel vechi, ci există înlăuntrul nostru iubire de sine, egoism, dorință de a plăcea oamenilor, nu putem avea limpezime duhovnicească.

Cu cât omul înaintează în viața duhovnicească, cu atât mai mult i se deschid ochii sufletului. I se limpezeşte mintea, îşi vede mai bine propriile greşeli

[2] Vezi Sfântul Ioan Scărarul, *Scara,* Cuvântul XXVI, partea a II-a, pf. 70.

[3] Vezi *Ioan* 9, 6.

[4] Din Irmosul Canonului al doilea al Cântării 1, *Duminica Cincizecimii.*

şi binefacerile cele multe ale lui Dumnezeu, se smereşte, dobândeşte zdrobire de inimă, iar Harul lui Dumnezeu vine în chip firesc împreună cu dumnezeiasca luminare, iar omul dobândeşte discernământ. Unul ca acesta vede limpede în orice situaţie care este voia lui Dumnezeu şi nu se poticneşte pe calea lui duhovnicească. Căci discernământul este cârma care îl conduce pe om în siguranţă, ca să nu se abată de la calea cea dreaptă şi să nu cadă nici la dreaptă, nici la stânga.

– Gheronda, când cineva porneşte cu o intenţie bună spre a face un bine, dar în cele din urmă cade în extreme şi lucrul său se face rău, înseamnă că lipseşte discernământul?

– Se poate să înceapă bine, dar dacă nu-i atent, intră la mijloc egoismul şi se abate de la calea cea dreaptă. Când în acţiunile noastre intră propriul eu, se creează împătimiri şi apoi diavolul cutreieră liber pe ogorul nostru. De aceea să vă străduiţi să trăiţi lăuntric, smerit, să lucraţi în ascuns, ca să dobândiţi luminarea dumnezeiască. Cel care trăieşte lăuntric, smerit, depăşeşte josniciile omeneşti, fanatismele etc. şi devine zelot în sensul cel bun.

– Gheronda, îmi vine greu să deslușesc ce este corect în fiecare situaţie.

– Ca să dobândeşti limpezimea duhovnicească ai nevoie de curăţire. Să citeşti *Lavsaiconul, Limonariul, Istoria iubitoare de Dumnezeu* şi pe *Avva Varsanufie* şi să te oglindeşti pe tine însăţi în aceste cărţi, ca să dobândeşti simţ duhovnicesc. Atunci vei putea deosebi aurul de aramă şi vei deveni aurar duhovnicesc.

Fiecare virtute are nevoie de discernământ

– Gheronda, Sfântul Isaac Sirul scrie: „Dumnezeu ia în considerare virtutea după discernământul cu care este săvârşită”[5].

– Aşa este. Fiecare faptă a noastră, pentru a fi plăcută lui Dumnezeu, şi fiecare virtute, pentru a fi cu adevărat virtute, are nevoie de discernământ. Discernământul este sarea virtuţilor. De aceea şi Hristos ne spune în Evanghelie: *„Orice jertfă va fi sărată cu sare”*[6]. Să ne gândim, de pildă, de cât discernământ are nevoie asceza! Omul trebuie să aibă în vedere puterile pe care le are, şi starea lui duhovnicească etc. Căci, dacă întreci măsura, vei ajunge să nu mai poţi face nimic, iar acest lucru va fi spre paguba întregii tale vieţi duhovniceşti. De aceea Părinţii spun că tot ce este peste măsură este de la diavol[7]. Pentru Cuviosul Paisie cel Mare, de pildă, care putea să postească chiar şi douăzeci de zile, nu era o exagerare când ţinea adesea post negru de trei zile. Însă unul căruia îi tremură picioarele şi nu poate posti cele trei zile[8] nici măcar o dată pe an, dacă ar voi să ţină mereu post negru, aceasta ar fi o exagerare, adică de la diavol.

– Înţeleg că pentru asceză este nevoie de discernământ, însă mi-e greu să concep acelaşi lucru pentru celelalte virtuţi. Ne-aţi putea da un exemplu?

---

[5] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte ascetice,* Cuvântul LVIII.

[6] *Marcu* 9, 49.

[7] *Patericul egiptean,* Avva Pimen, pf. 129.

[8] Se referă la primele trei zile din Postul Mare, când nu se mănâncă şi nu se bea nimic.

– Să te luăm pe tine ca exemplu. Tu ai o inimă de mamă şi... Să spun mai departe?

– Da, Gheronda.

– Şi purtare de... mamă vitregă. Ai atâta jertfire de sine, atâta lepădare de sine, atâta bunătate, dar nu ai discernământ. Nu eşti atentă să vezi cine este cel care îţi vorbeşte şi ce anume vrea: nu te gândeşti cum trebuie să te porţi cu el, ci îl repezi. Iar acela se mâhneşte, căci el nu vede inima ta, ci purtarea ta.

– Aşadar, ce trebuie să fac?

– Să-L rogi pe Dumnezeu să te lumineze, ca să le înfrunţi pe toate cu discernământ. Înarmează-te acum cu răbdare şi rugăciune şi încet-încet vei dobândi şi discernământ.

Şi dragostea are nevoie de discernământ

– Gheronda, Avva Pimen spune: „Află ce voieşte fratele şi-l odihneşte pe el”[9]. Ce vrea să spună exact?

– Vrea să spună că trebuie să afli ce nevoie are fratele tău, aproapele tău, şi să i-o satisfaci, în sensul cel bun. Căci şi dragostea are nevoie de discernământ. Dacă cineva, de pildă, este lacom la mâncare, nu trebuie să-i dai mereu mâncăruri gustoase, căci aceasta îl va vătăma. Vei face mâncare gustoasă pentru unul care nu are poftă de mâncare, ca să o poată mânca. Sau, este dovadă de dragoste a-i dai dulciuri unui diabetic?

– Cum poate cineva să-i iubească pe toţi oamenii deopotrivă şi să facă acest lucru cu discernământ?

[9] Vezi *Patericul egiptean*, Avva Pimen.

– Îi iubeşte pe toţi la fel, dar nu-şi manifestă dragostea la fel faţă de toţi. Pe unul îl iubeşte de departe, fiindcă trebuie să îl ţină la distanţă, pe altul de aproape, în funcţie de ceea ce-i este fiecăruia de folos. Unuia nu trebuie să-i vorbească deloc, altuia trebuie să-i spună două cuvinte, altuia ceva mai multe.

– E posibil ca manifestarea dragostei mele să-l vatăme pe celălalt?

– Dacă celălalt este mărinimos şi tu îi arăţi multă dragoste, atunci se schimbă în sensul cel bun şi se străduieşte cu orice chip să te mulţumească, să nu te întristeze. Dacă însă îi arăţi dragoste multă celui obraznic, el devine şi mai obraznic, fiindcă dragostea cea multă pe cei mărinimoşi îi face şi mai mărinimoşi, iar pe cei obraznici îi face şi mai obraznici. Aşadar, când vezi că nu ajuţi cu dragostea ta, o micşorezi cu discernământ; făcând lucrul acesta tot din dragoste.

– Este posibil ca, făcând o jertfă dintr-un imbold curat, să ajung la exasperare?

– Da, de aceea jertfa trebuie făcută cu discernământ. Să iei aminte să nu-ţi depăşeşti propria rezistenţă, fiindcă şi puterile tale trupeşti au o limită. Când îţi depăşeşti limita rezistenţei trupeşti, dacă cineva îţi va spune: „Nu ai făcut nimic de dimineaţă până acum”, se poate să spui în sinea ta: „Ce om nerecunoscător! Eu de dimineaţă m-am omorât cu munca, iar el îmi spune că n-am făcut nimic!”. Şi aşa tot efortul a rămas zadarnic.

– Gheronda, dar dacă pe moment mă indignez în sinea mea, dar îndată mă gândesc că ceea ce s-a în-

tâmplat a fost din cauza intențiilor mele necurate, strădania mea este zadarnică și în acest caz?

– În acest caz aghiuță îți dă un brânci, iar tu îi dai o palmă puternică. Și atunci aghiuță încasează palma și pleacă.

Discernământul nu are limite și reguli

– Gheronda, are discernământul vreo măsură?

– Nu, discernământul nu are vreo măsură; nu are limite și reguli. Îl are și pe „nu", îl are și pe „da"; îl are și pe „puțin", îl are și pe „mult". Unei maici care are discernământ, nu este nevoie să-i spui ce să facă și cum să vorbească. Ea acționează întotdeauna corect, fiindcă gândește întotdeauna duhovnicește. Are luminare dumnezeiască și simțire duhovnicească.

– Gheronda, mi-ați spus odată că sunt îngustă la minte. La ce vă referiți exact?

– Vezi lucrurile îngust; ești atentă doar la ceea ce trebuie făcut și nu-ți pasă de om. De pildă, spui la slujbă: „Maica cutare trebuie să stea la locul cutare și să cânte asta". Nu cercetezi dacă ea are curajul să stea acolo și să cânte acea cântare. Să vezi mai întâi când și cum se cuvine să fie aplicat acel „trebuie" și numai după aceea să ceri îndeplinirea. Nu ai discernământ și de aceea le înfrunți pe toate sec, formalist.

Pentru a aplica corect regulile Bisericii și pentru a fi de folos oamenilor, trebuie să ai o înălțime duhovnicească, pentru a avea și discernământ duhovnicesc. Căci altfel rămâi la litera Legii; însă litera Legii „ucide"[10]. Îți spune unul: „în *Pidalion*[11] așa scrie", și le aplică așa cum le găsește scrise, după literă, în timp ce ar trebui să cerceteze fiecare caz în parte. După cum am văzut, în spatele unui caz se pot ascunde mii de alte motivații. Epitimia, de pildă, trebuie aplicată în funcție de om, de starea în care se află, de greșeala pe care a făcut-o, de pocăința pe care a arătat-o și de atâtea altele; nu există o rețetă și o regulă pentru toți.

În orice situație, totul este să ai discernământ, luminare dumnezeiască. De aceea mă rog mereu ca Dumnezeu să dăruiască lumii luminare. „Hristoase al meu, spun, ne-am pierdut și casa și calea care duce la ea. Luminează-ne ca să ne găsim casa, pe Părintele nostru. Dăruiește-ne cunoașterea dumnezeiască!".

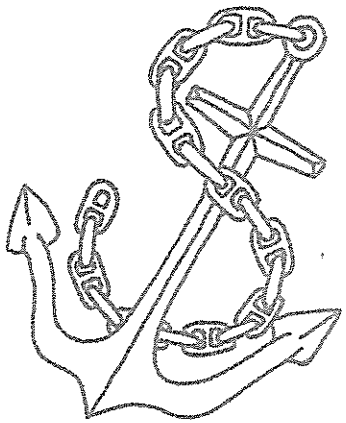

[10] Vezi *II Corinteni* 3, 6.

[11] Culegere de Canoane ale Bisericii Ortodoxe, care conține Sfintele Canoane ale Sinoadelor Ecumenice, Canoanele Apostolice, precum și Canoanele Sfinților Părinți ai Bisericii, cu o scurtă tâlcuire. Culegerea a fost alcătuită în anul 1793 de către Sfântul Nicodim Aghioritul și de monahul Agapie.

NELINIŞTEA CEA BUNĂ

«Când nu uităm că menirea noastră aici, pe pământ, este dobândirea Împărăției lui Dumnezeu, atunci pătrunde în noi neliniştea cea bună. Mai devreme sau mai târziu această neliniște ne va strămuta sufletul în spațiul duhovnicesc, unde va găsi oxigen din belşug, va prinde viață şi va zbura la înălțime».

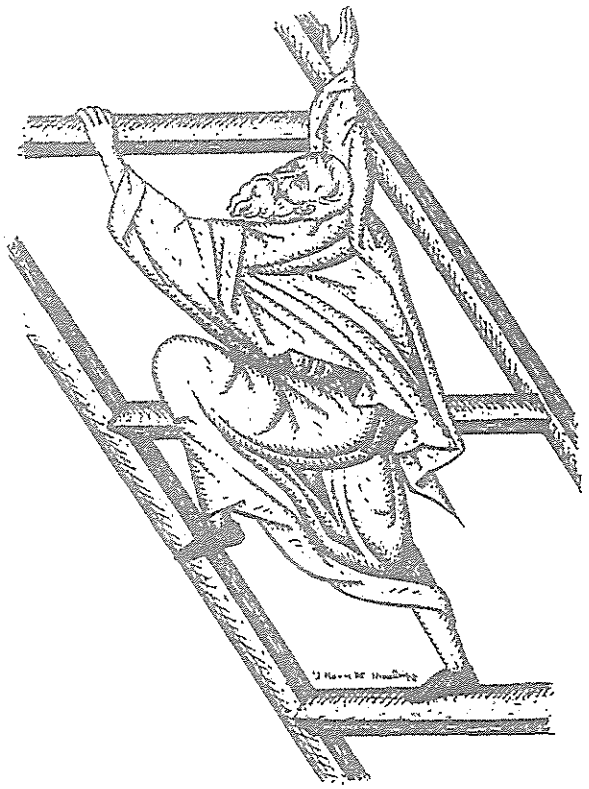

Neliniştea cea bună, frământarea cea bună pentru „lupta cea bună”[1]

Gheronda, ce este neliniştea cea bună?

– Neliniştea cea bună este acea frământare bună de a duce *„lupta cea bună”*. Te frământi, te supraveghezi pe tine însuți, descoperi ce anume împiedică sporirea ta duhovnicească, îți pui problema şi ceri ajutor dacă este nevoie, şi săvârşeşti astfel lucrarea cea duhovnicească. Vezi, de pildă, că în cutare împrejurare te-ai purtat cu mândrie şi imediat te gândeşti: „Cum poate fi lovită mândria? Cu smerenia. Aşadar: smerenie”. Tac-tac, loveşte mândria cu securea. În puține cuvinte, cauți sporirea duhovnicească săvârşind astfel lucrare duhovnicească. Vezi, elevul termină prima clasă primară, merge într-a doua, apoi termină şcoala primară, merge la gimnaziu, la liceu etc. Dacă nu este un elev bun, va cere ajutor. Sau va lua meditații pentru a intra la Universitate. Apoi, citeşte intensiv ca să-şi ia diploma. În continuare poate

[1] *I Timotei* 6, 12.

face studii postuniversitare, apoi doctorat; poate merge şi în străinătate ca să studieze mai mult. Şi face toate acestea ca să progreseze într-o ştiinţă. Cu cât mai mult trebuie să te frământe sporirea ta sufletească în viaţa duhovnicească, care este ştiinţa duhovnicească!

Neliniştea cea bună este întraripare. Dă sufletului noblețe, vioiciune; nu aduce încordare şi supărare, ci mângâiere. Nu este osteneală, nu este zbucium sufletesc, ci râvnă pentru nevoinţă. Văd uneori la voi o anumită stagnare. „Aşa mă nevoiesc, spuneţi voi, în starea asta mă aflu" şi acolo rămâneţi. În regulă, vă aflaţi în această stare. Un Sfânt, însă, ce ar face în această situaţie? Nu există înlăuntrul vostru acea zguduire, acea întraripare. Nu v-aţi schimbat lăuntric, fiindcă nu a intrat înlăuntrul vostru pârghia neliniştii celei bune, ca să vă arunce în sus.

Să luăm în serios mântuirea sufletului nostru

– Gheronda, scrieţi în *Viaţa Stareţului Hagi-Gheorghe:* „Grija pentru mântuirea sufletului smereşte trupul şi omoară patimile"[2]. Oare de această grijă duc eu lipsă?

– În realitate, mintea şi inima ta nu sunt acolo. Mintea şi inima trebuie să se îngrijească tot timpul de cum vom ajunge la destinaţia noastră, care este Împărăţia Cerurilor. Când inima suferă pentru mântuirea sufletului, mintea se duce şi ea acolo unde este durerea inimii. Durerea este totul. Iar atunci când suferi, nu vrei să mănânci, nici să dormi. Cel care are neliniştea cea bună ia lucrurile în serios. Se vede însă că tu nu ţi-ai luat drept ţintă Cerul, ci pământul. Încă nu ai luat în serios mântuirea sufletului tău. Ce altceva putem lua în serios dacă nu luăm în serios mântuirea sufletului nostru?

Nu putem fi nepăsători faţă de mântuirea sufletului nostru. Trebuie să ne preocupe tot timpul cum ne vom mântui. Dacă nu ne preocupă acest lucru, vom rămâne legaţi de cele pământeşti şi vom fi mereu scurtcircuitaţi. Când nu uităm că menirea noastră aici, pe pământ, este dobândirea Împărăţiei lui Dumnezeu, atunci pătrunde în noi neliniştea cea bună. Mai devreme sau mai târziu această nelinişte ne va strămuta sufletul în spaţiul duhovnicesc, unde va găsi oxigen din belşug, va prinde viaţă şi va zbura la înălţime.

Dumnezeu nu i-a dat omului mintea ca să se preocupe mereu de cum să găsească un mijloc mai rapid de a merge dintr-o ţară în alta, ci ca să se preocupe mai întâi de lucrul cel mai important, şi anume cum să poată ajunge la destinaţia sa, lângă Dumnezeu, în ţara cea adevărată, în Rai.

[2] Vezi Cuviosul Paisie Aghioritul, *Stareţul Hagi-Gheorghe Athonitul,* Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2006, p. 35.

„Dă prilej celui înțelept, și mai înțelept va fi”[3]

– Gheronda, ce-l poate îmboldi pe un om nepăsător să înceapă să trăiască duhovnicește?

– Îl pot îmboldi multe, când și el însuși vrea să înainteze. Dar dacă el însuși nu vrea să înainteze, se va umple doar de răni de pe urma „îmboldirii”, precum unii boi pe care îi împungi cu țepușa ca să meargă mai repede, dar care nu înaintează, ci numai capătă răni de la țepușă și treabă tot nu fac.

– Dacă cineva e bine intenționat și-l îmboldești, oare nu va ajuta și Dumnezeu, încât să facă ceva?

– Da, va ajuta și Dumnezeu, dar cu o îmboldire trebuie să alerge. Altfel, se ostenește în zadar și cel care îl îmboldește. Este foarte obositor pentru cel care se străduiește să ajute pe cineva, când acela se împiedică mereu de aceleași lucruri, pentru că nu vrea să se îndrepte.

Dacă nu intră în om neliniștea cea bună, ca să pornească și să lucreze duhovnicește, nu poate spori duhovnicește, ci rămâne ca o roată pătrată la care trebuie să împingi mereu. O împingi puțin, se oprește, o împingi iarăși, se oprește din nou. Cum să pornească în felul ăsta? Dacă are de făcut un drum lung, o poți aduce la capăt împingându-o astfel? Iar calea duhovnicească este lungă: nu are 100 sau 200 de metri, ca să-l împingi și să înainteze.

– Cum poți trezi în tine neliniștea cea bună?

[3] *Pilde* 9, 9.

– Să presupunem că citesc o carte duhovnicească și rămân impresionat de ceva anume. Mă opresc acolo și studiez, ca și cum aș afla o piatră prețioasă și aș dori să văd ce este. Mă oglindesc pe mine însumi în acel text, cercetez apoi dacă am înțeles corect și mă străduiesc să pun în lucrare. În continuare cercetez dacă l-am pus corect în lucrare. Și astfel, încet-încet, învăț să înaintez corect în viața duhovnicească. Cine mi-a vorbit mie despre Sfântul Isaac Sirul? Un băcan mi-a împachetat odată o scrumbie într-o pagină din revista *Bibliotecă athonită*. Când am despachetat-o, privirea mi-a căzut pe un text care era scris pe hârtie. Era de la Sfântul Isaac Sirul. L-am luat, l-am uscat la soare, l-am citit și m-a topit cu totul. Mi-am petrecut un an cu această lectură. Îl citeam, îl reciteam, și astfel l-am iubit pe Sfântul Isaac. Mă întrebam dacă există vreo carte de-a lui. Am căutat și m-am chinuit mult până am avut cartea în mâinile mele. Iar voi citiți atâtea și atâtea. Nu vă impresionează nimic? Să copiați textul care vă impresionează. Dacă îl copiați și vi-l readuceți adesea în memorie, nu-l veți uita cu ușurință și-l veți pune în lucrare.

Unora le spun un cuvânt-două și îndată li se înlăcrimează ochii. Le însemnează pe o hârtie atâtica, le pun în lucrare și înaintează mai departe. Nu spune Solomon: *„Dă înțeleptului prilej, și mai înțelept va fi”*[4]? Iar alții, deși au auzit o mulțime de cuvinte care i-au ajutat mult, nu fac nimic, fiindcă

[4] *Pilde* 9, 9.

nu a intrat înlăuntrul lor neliniştea cea bună. Vin şi-mi fac doar o prezentare a stării lor, fără să aibă neliniştea cea bună de a se lupta. Însă aceasta este o stare superficială. Mă mir cum de nu-şi fac probleme în ceea ce priveşte viaţa duhovnicească? Nu-şi pun întrebări?

Din clipa când intră în om neliniştea cea bună, el observă ce anume îi lipseşte, întreabă cum poate dobândi ceea ce-i lipseşte şi se foloseşte. Cum va afla cineva, dacă nu întreabă?

Călătoream odată cu doi soţi, care aveau împreună cu ei şi pe copilaşul lor. Pe tot parcursul călătoriei, copilaşul nu-l lăsa deloc în pace pe tatăl său, ci-l sâcâia cu întrebările lui. „Tăticule, ce este aceea? Dar aceea de ce este aşa?". „Încetează, că l-ai ameţit pe taicătu!" îi spune mama. „Lasă copilul! îi spune el. Cum va învăţa dacă nu întreabă?". Tot aşa este şi în cele duhovniceşti.

Ca să înţelegeţi mai bine cum lucrează duhovniceşte cel care are neliniştea cea bună, ar trebui să vă spun ce anume o preocupă pe o maică de aici. O văd şi mă bucur. La fiecare întrebare pe care mi-o pune, îndemnată de neliniştea cea bună, iar nu ca să ne aflăm în vorbă, trebuie să scriu un caiet întreg, ca să-i răspund. Are o mare nelinişte, înţelege multe, se nevoieşte mult, de aceea şi primeşte mult Har. Când omul caută să afle în ce anume nu merge bine şi se străduieşte să se îndrepte, se smereşte, vine Harul lui Dumnezeu şi de aici încolo înaintează normal.

Neliniştea cea bună nu se sfârşeşte niciodată

– Gheronda, oare nu cumva nu mă nevoiesc corect şi de aceea sunt neliniştită?

– Eşti încordată?

– Nu, dar de ce am această nelinişte?

– Binecuvântato, există neliniştea liniştită şi liniştea neliniştită. Neliniştea cea bună trebuie să existe întotdeauna în noi; încordare să nu existe. Acela care se nevoieşte corect, niciodată nu este mulţumit de sine însuşi, ci are mereu înlăuntrul său o nelinişte care provine din strădania plină de mărinimie cu care lucrează.

– Gheronda, omul care se nevoieşte ajunge vreodată să nu mai aibă nevoie de neliniştea cea bună?

– Nu, fiindcă neliniştea cea bună nu încetează niciodată în această viaţă. *„Aşa să alergaţi, ca să luaţi premiul"*[5], spune Apostolul Pavel. Aleargă omul cât trăieşte, ca să-L găsească pe Hristos, fără să se oprească vreodată. Aleargă şi nu simte osteneală, ci bucurie.

Ca să înţelegeţi, vă dau o pildă: un câine de vânătoare bun, de îndată ce adulmecă iepurele, nu rămâne lângă vânător, ci începe să caute, ca să găsească iepurele. Aleargă, se opreşte puţin, adulmecă în stânga şi în dreapta, începe din nou să alerge; nu stă în loc. Mai multă bucurie are când aleargă,

[5] *I Corinteni* 9, 24.

decât atunci când stă. Alergarea şi căutarea îi dau viaţă.

Tot astfel şi noi, trebuie să avem această trezvie. Mintea noastră să fie neîncetat la Hristos, de vreme ce El este ţinta noastră. Însă noi, deşi am găsit urmele şi ştim pe unde trebuie să mergem ca să ajungem la Hristos, de multe ori stăm pe loc; nu înaintăm. Dacă nu cunoşteam calea, am fi îndreptăţiţi să ne oprim.

Îmi amintesc că tatăl meu avea în Konița doi câini de vânătoare foarte bine dresaţi. Bătrânul Prodromos Korţinoglu, cântăreţul Sfântului Arsenie, i-a cerut odată un cățel bun din aceeaşi rasă, ca să-i păzească animalele, adică să latre când s-ar apropia lupul. Tatăl meu i-a dat unul. Într-o zi un vecin de-al lui Korţinoglu, căruia îi plăcea mult vânătoarea, era foarte mâhnit, fiindcă i se îmbolnăvise un câine de-al său şi nu se mai putea duce să vâneze. Şi auzind asta bătrânul Prodromos, i-a spus: „Nu te mâhni, îţi voi da eu câinele meu. Este din rasa Eznepidis[6]". Atunci vecinul bucuros, a luat câinele şi a pornit la vânătoare. Când a ajuns în pădure, a făcut semn cu mâna, aşa cum obişnuiesc vânătorii, ca să alerge câinele de vânătoare, dar acesta, în loc să alerge, se învârtea în jurul lui, îi lingea picioarele şi se uita la mâinile lui să vadă dacă nu cumva avea pâine! Vedeţi, era un câine bun, de rasă, dar nu fusese dresat ca să prindă iepurele, de aceea se tot învârtea în jurul vânătorului.

[6] Numele de familie al Starețului.

Cred însă că voi, de vreme ce aţi găsit urmele lui Hristos, veţi alerga mereu ca să-L găsiţi pe Hristos, ca să vi se umple inima cu Hristos atât de mult, încât să nu puteţi să-L încăpeţi şi să spuneţi: „Ajunge, Dumnezeul meu! Nu mai rezist!".

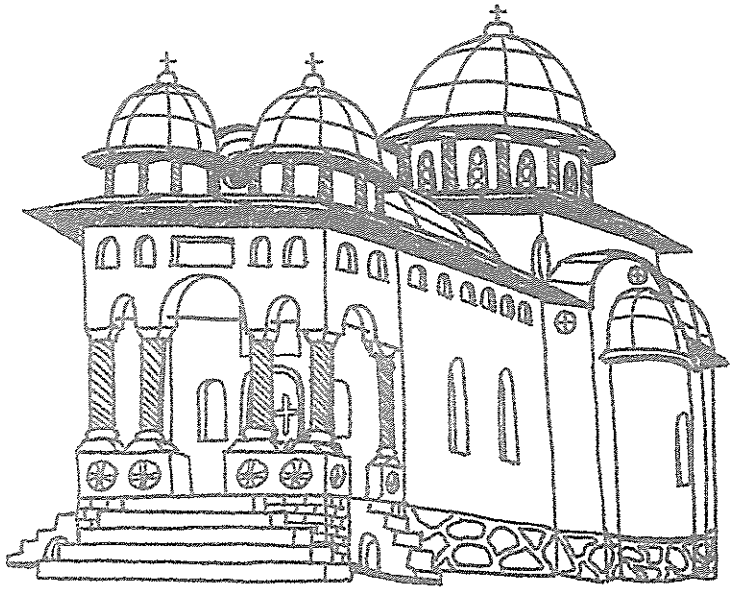

CUPRINS

Prolog 7

UNITATEA ÎNTÂI

PATIMILE

Lupta împotriva patimilor 17

PARTEA ÎNTÂI

IUBIREA DE SINE

MAMA TUTUROR PATIMILOR

CAPITOLUL 1

Iubirea de sine şi urmările ei 35

CAPITOLUL 2

Eliberarea din sclavia iubirii de sine 45

PARTEA A DOUA

MÂNDRIA RĂDĂCINA RĂULUI

CAPITOLUL 1

Mândria, Comandamentul General al patimilor ... 55

CAPITOLUL 2
Mândria are multe chipuri 61

CAPITOLUL 3
Consecințele mândriei 75

CAPITOLUL 4
Să lovim mândria 82

PARTEA A TREIA
OSÂNDIREA MAREA NEDREPTATE

CAPITOLUL 1
„Nu judecați, ca să nu fiți judecați!" 95

CAPITOLUL 2
Lupta împotriva osândirii 105

PARTEA A PATRA
ODRASLE ALE IUBIRII DE SINE ȘI ALE MÂNDRIEI

CAPITOLUL 1
Otrava invidiei 117

CAPITOLUL 2
Mânia, vrăjmașul păcii lui Dumnezeu 127

CAPITOLUL 3
Întristarea cea stricătoare de suflet 135

UNITATEA A DOUA
VIRTUȚILE

Cultivarea virtuților 151

PARTEA ÎNTÂI
UNA ESTE VIRTUTEA SMERENIA

CAPITOLUL 1
„Dumnezeu celor smeriți le dă Har" 165

CAPITOLUL 2
Lucrarea pentru dobândirea smereniei 172

CAPITOLUL 3 185
Smerenia, puterea cea mare a vieții duhovnicești 185

PARTEA A DOUA
DRAGOSTE DUHOVNICEASCĂ

CAPITOLUL 1
Dragostea nesecată a lui Dumnezeu și dragostea noastră către Dumnezeu 195

CAPITOLUL 2
Dragostea către aproapele 208

CAPITOLUL 3
Dragoste pentru întreaga zidire 231

PARTEA A TREIA
NOBLEȚE ȘI MĂRINIMIE

CAPITOLUL 1
Noblețea, măreția lui Dumnezeu.....245

CAPITOLUL 2
Mărinimia,dragostea cea mult recunoscătoare.. 255

PARTEA A PATRA
VLĂSTARE ALE DRAGOSTEI ȘI SMERENIEI

CAPITOLUL 1
Simplitatea şi curăția 267

CAPITOLUL 2
Credința şi nădejdea în Dumnezeu 278

CAPITOLUL 3
Răbdarea cea mântuitoare 290

CAPITOLUL 4
Bucuria duhovnicească 298

CAPITOLUL 5
Discernământul, cununa virtuților 308

NELINIŞTEA CEA BUNĂ

Neliniştea cea bună, frământarea cea bună
pentru „lupta cea bună” 319

La editura noastră au apărut:

- ***Epistole***, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Starețul Hagi Gheorghe Athonitul***, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Sfântul Arsenie Capadocianul***, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Părinți aghioriți***, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Crâmpeie de viață***, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos
- ***Familiei ortodoxe, cu smerită dragoste***, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos
- ***Fericitul Iacov Țalikis***, de profesorul Stelian Papadopulos
- ***Cu durere şi dragoste pentru omul contemporan*** (Vol. 1), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Trezire duhovnicească*** (Vol. 2), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Nevoință duhovnicească*** (Vol. 3), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Viața de familie*** (Vol. 4), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Patimi şi virtuți*** (Vol. 5), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- ***Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos***, de Arhimandritul Ignatie – Sfânta Mănăstire Paraklitu
- ***Sfântul Nicolae Planas***, de Monahia Marta
- ***Fericitul Stareț Gheorghe Karslidis***, de Monahul Moise Aghioritul
- ***Starețul Varsanufie – Sfaturi către monahi şi omilii duhovniceşti***, de Mitropolitul Meletie de Nicopole
- ***Cuviosul David „Bătrânul”***, Mănăstirea Cuviosul David, Eubeea
- ***Acatistul şi Paraclisul Maicii Domnului***
- ***Acatistul şi Paraclisul Sfinților Ciprian şi Iustina***
- ***Carte de rugăciuni***
- ***Gândurile şi înfruntarea lor***, de Ieromonahul Benedict Aghioritul
- ***Patimile şi vindecarea lor***, de Ieromonahul Benedict Aghioritul
- ***Parastasele şi folosul lor***, de Ieromonahul Benedict Aghioritul
- ***Jertfă pentru viață***
- ***Părintele Paisie mi-a spus***, de Atanasie Rakovalis
- ***Bătrânul Arsenie Pustnicul***, de Monahul Iosif Dionisiatul
- ***Starețul Efrem Katunakiotul***, de Ieromonahul Iosif Aghioritul
- ***Sfaturi duhovniceşti ale unui stareț de la Optina***
- ***Ecumenismul***, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- ***Povățuire către pocăință – Îndreptar de spovedanie***, de Arhimandritul Atanasie Anastasiu
- ***Karyes – Colina Sfinților (Sfinții Rafail, Nicolae şi Irina)***, de Vasiliki Rallis
- ***Tâlcuirea Sfintei Liturghii***, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- ***Viața Cuviosului Paisie Aghioritul***, de Ieromonahul Isaac Aghioritul
- ***Starețul Haralambie – Dascălul Rugăciunii minții***, de Monahul Iosif Dionisiatul

- *Mersul la Biserică*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Cele două extreme*, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos
- *Pocăința*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Sfânta Nina cea întocmai cu apostolii*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Ortodoxia: nădejdea popoarelor Europei*, de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
- *Ca aurul în topitoare*, de Anastasie Malamas
- *Despre purtarea crucii*, de Sfântul Teofan Zăvorâtul
- *Ereziile contemporane – o adevărată amenințare*, de Monahul Arsenie Vliangoftis
- *Răspuns la o ficțiune (Codul lui Da Vinci)*
- *Îndumnezeirea – scopul vieții omului*, de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
- *Cuviosul Paisie Aghioritul – Mărturii ale închinătorilor*, de Nicolae Zurnazoglu
- *Picături de înțelepciune*
- *Greşit-am Ție, Dumnezeul meu, primeşte-mă pe mine cel ce mă pocăiesc!*, de Ieromonahul Cosma
- *Despre ispite, întristări, dureri şi răbdare*, de Sfântul Isaac Sirul cel de Dumnezeu-insuflat
- *Bolile şi credinciosul*, de Ieromonahul Grigorie
- *Sunt anticalcedonienii ortodocşi?*, de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
- *Fiți gata!*, de Ieromonahul Grigorie
- *Patericul Maicii Domnului*, de Arhimandritul Teofilact Marinakis
- *Părintele Matei de la Karakalu – Un lucrător tăcut al virtuții*, Sfânta Mănăstire Karakalu
- *Biblia pentru copii*, de Zoe Kanava
- *Învățături*, de Sfântul Nectarie al Pentapolei
- *Părintele Ieronim Simonopetritul – Starețul Metocului „Înălțarea Domnului"*, de Monahul Moise Aghioritul
- *Asceți în lume (I)*, de Ieromonahul Eftimie Athonitul
- *Îndrumar pentru restabilirea sănătății*, de Preotul Mihăiță Popa
- *Cuviosul Iosif Isihastul*, de Monahul Iosif Vatopedinul
- *Praznicele Împărăteşti, Praznicele Maicii Domnului şi minunile lui Iisus Hristos*, de Sofia Guriotis
- *Sfântul Cosma Etolianul*, de Constantin V. Triandafillu
- *Iannis cel nebun pentru Hristos (I)*, de Dionisie A. Makris
- *Viața, Acatistul şi Paraclisul Sfintei Mare Mucenițe Eufimia*
- *Starețul meu Iosif Isihastul*, de Arhimandritul Efrem Filotheitul
- *Viața Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos*, de Sfântul Filothei Kokkinos
- *Sfânta Lumină – Minunea din Sâmbăta Mare de la Mormântul lui Hristos*, de Haralambie K. Skarlakidis
- *Sfântul Nectarie, Făcătorul de minuni*
- *De ce Papa şi supuşii lui s-au despărțit de Biserica lui Hristos (I)*, de Sfântul Nectarie de Eghina
- *Sfântul Munte Athos*

În Colecția „Muzică Bizantină" au apărut:

- **Buchet muzical athonit** (Vol. 1) – *Dumnezeiasca Liturghie*
- **Buchet muzical athonit** (Vol. 2) – *Vecernia*
- **Buchet muzical athonit** (Vol. 3) – *Utrenia*
- **Buchet muzical athonit** (Vol. 4) – *Polieleele*
- **Buchet muzical athonit** (Vol. 5) – *Anastasimatarul*
- **Buchet muzical athonit** (Vol. 6) – *Psaltirionul*
- **Buchet muzical athonit** (Vol. 7) – *Stihirarul*, de Schimonahul Nectarie Protopsaltul
- **Buchet muzical athonit** (Vol. 8) – *Doxastarul (I)*, de Petru Filanthidis
- *Paraclisul Maicii Domnului*
- *Slujba Învierii*
- *Prohodul Domnului*, de Monahul Nectarie Prodromitul
- *Slujba Sfântului Acoperământ*

Vor apărea:

- **Buchet muzical athonit** (Vol. 9) – *Doxastarul (II)*, de Petru Filanthidis

Centru de difuzare:
Editura Evanghelismos
Str. Ionescu Gheorghe, nr. 5,
Bl. 141, Sc.1, Ap. 2, Sector 4, Bucureşti
Tel./Fax: 021-3311022
e-mail: contact@evanghelismos.ro
www.evanghelismos.ro

Tipărit la **Gutenberg**
Tel.: 021.345.09.26